

Latvija

100

ES ESMU LATVIJA

Rīgas Doma kora skola

«Kas vajadzīgs, lai mēs reiz būtu brīva tauta? (..) mums vajadzīga neatkarīga Latvija.

Bet vai mēs pie tās tiksim? Jā!

Tikai ar vienu noteikumu.

Ja mums būs griba uz valsti.

Bez gribas uz valsti neviens mums valsti nedos.»

Jānis Akuraters. 1919. gada janvāris

Latvijas vēsture

Ceļā uz Latvijas valsts izveidi

1915 – 1918

«1915. gada 1. augustā, ar uzsaukumu «Pulcējaties zem latviešu karogiem» un Krievijas armijas Ziemeļrietumu frontes komandiera ģenerāļa Mihaila Aleksejeva pavēli aizsākās latviešu strēlnieku vēsture. Sarežģīta, pretrunīga, daudzslāņaina un izaicinoša vēsture, kura ilga sešus gadus jeb trīs karus: Pirmais pasaules karš (1914-1918), Krievijas Pilsoņu karš (1918-1922) un Latvijas Neatkarības karš (1918-1920).

Strēlnieki kļuva par daļu no laikmeta, kas pilnībā mainīja vēstures gaitu Latvijas teritorijā, un par vienu no pretrunīgāk vērtētajiem mūsu vēstures fenomeniem.»

Žurnāls «Domuzīme». 2015. g. marts

Kurzemes bēgļu apmetne Rīgas apkārtnē.

1915. Fotogrāfs Vilis Rīdzinieks. Izmantots: *letonika.lv*

«Vislielākie bēgļu plūdi sākās [1915. gada] pirmajās dienās. Vienā laikā izcēlās Kurzemes dienvidos, vidienē un ziemeļos neaprakstāmas izceļošanas jukas. Sāka plūst nepārtraukta cilvēku, vezumu un lopu straume pa ceļiem, laukiem un mežiem.

Bez kādas kārtības ap 400 000 iedzīvotāju devās uz priekšu, dzenot līdzī vairāk nekā miljonu lopu, kas pa lielākai daļai izklīda vai nomira badā un sērgās, jo ceļiem abās pusēs lauki bija pilnīgi noēsti un nomīti.

Ceļmalās palika arī slimie un vecie bēgļi, kas jūlija svelmē izslāpuši un noguruši nespēja iet tālāk. Lūza rati, skanēja ļaužu kliegieni, vaimanas, raudas, noklīdušu bērnu balsis.»

Rakstnieks Fēlikss Krusa (1964)

Jāzeps Grosvalds. Latviešu bēgļi. 1915.

Izmantots: E. Kļaviņš. *Džo*.

Jāzeps Grosvalds dzīve un māksla. 2006.

Jāzeps Grosvalds. *Latviešu bēgļu apgādāšanas centrālkomitejas plakāta mets. 1915 – 1916.*

Izmantots: E. Kļaviņš. *Džo. 2006.*

Bēgļu nometne. Latvija. 1915.

Fotogrāfs nezināms. *LNA LVKFFDA*

**Bēgļu nometne.
Latvija. *Fragments.*
1915.**

Fotogrāfs nezināms.

LNA LVKFFDA

Jāzeps Grosvalds. *Latviešu bēgļi. 1915 – 1916.*

Izmantots: E. Kļaviņš. *Džo.*

Jāzeps Grosvalds dzīve un māksla. 2006.

*“No [Krievijas] armijas Augstā Virspavēlnieka
saņemta telegrāfiska atļauja 19. jūlijā,
pagaidām dibināt divus latviešu strēlnieku bataljonus,
nosaucot viņus: 1) “Daugavgrīvas latviešu strēlnieku
bataljons” un 2) “Rīgas Latviešu strēlnieku bataljons”.*

*Deputātam J. Goldmanim atļauts atvērt pagaidu
organizācijas komiteju savvaļnieku [brīvprātīgo] pieņemšanai.*

*Pēc pāris dienām tiks atvērts savvaļnieku pieņemšanas
birojs, kura atrašanās vietu izziņos laikrakstos. Pieņemšanas
noteikumus izziņos līdz ar biroja atklāšanu.*

Organizācijas komiteja. Rīgā, 26. jūlijā.”

Laikraksts: “Līdums”. 1915. gada 26. jūlijs

Brīvprātīgie pēc pieteikšanās latviešu strēlnieku bataljonos. Rīga. 1915. gada augusts.

Fotogrāfs nezināms. *LKM*

**Pirmais oficiāli
reģistrētais latviešu
strēlnieks
Roberts Poga. Rīga.
1915. g. augusts.
*LKM***

Pirmais Latviešu bataljona strēlnieks

**Brīvprātīgie pēc pieteikšanās latviešu strēlnieku
bataljonos. Rīga. 1915. augusts. Izmantots: *letonika.lv***

Letonika.lv - atbildēs, kuras tu meklē

*Latviešu bataljonu organizācijas komiteja
uzaicina latviešu jaunekļus un vīrus 17 līdz 35 g. vecus,
kas vēlētos iestāties jaundibinājamos strēlnieku
bataljonos, pieteikties uzņemšanas komitejas birojā Rīgā,
Tērbatas ielā Nr. 1/3, Latv.[iešu] Izglītības Biedr[ības].
telpās no plkst. 10-1 dienā.*

*Šinīs dienās izsludinās pieteikšanās vietas arī citās
pilsētās. (..)*

*Bataljonos virsnieki un apakšofīcieri būs latvieši.
Kā apmācības un komandas valoda ir pielaista arī latviešu
valoda. Bataljoniem ir savi karogi un kareivjiem krūšu
nozīme pie apstiprinātiem paraugiem krievu un latviešu
valodās.*

Laikraksts: “Rīgas Ziņas”. 1915. gada 30. jūlijs

1. att. Brīvprātīgie pēc pieteikšanās latviešu strēlnieku bataljonos. Rīga. 1915. g. augusts. *LKM*

2. att. Viens no pirmajiem brīvprātīgajiem latviešu strēlniekiem. 1915. g. augusts. Fotogrāfs Jānis Rieksts. *LKM*.

**2. Rīgas latviešu
strēlnieku bataljona
brīvprātīgie.**

**Pirmais no labās –
Kārlis Auniņš.**

Rīga, 1915. g. augusts.

Fotogrāfs nezināms. *LKM*

Pirmo brīvprātīgo pavadīšana no Daugavas krastmalas uz apmācību vietu. 1915. gada augusts.

Fotogrāfs Jānis Rieksts . *LNA LVKFFDA*

Pirmo brīvprātīgo pavadīšana no Daugavas krastmalas uz apmācību vietu. 1915. gada augusts.

Fotogrāfs Jānis Rieksts. *LNA LVKFFDA*

Latviešu strēlnieks šaušanas mācībās.1916.

Fotogrāfs nezināms. *LKM*

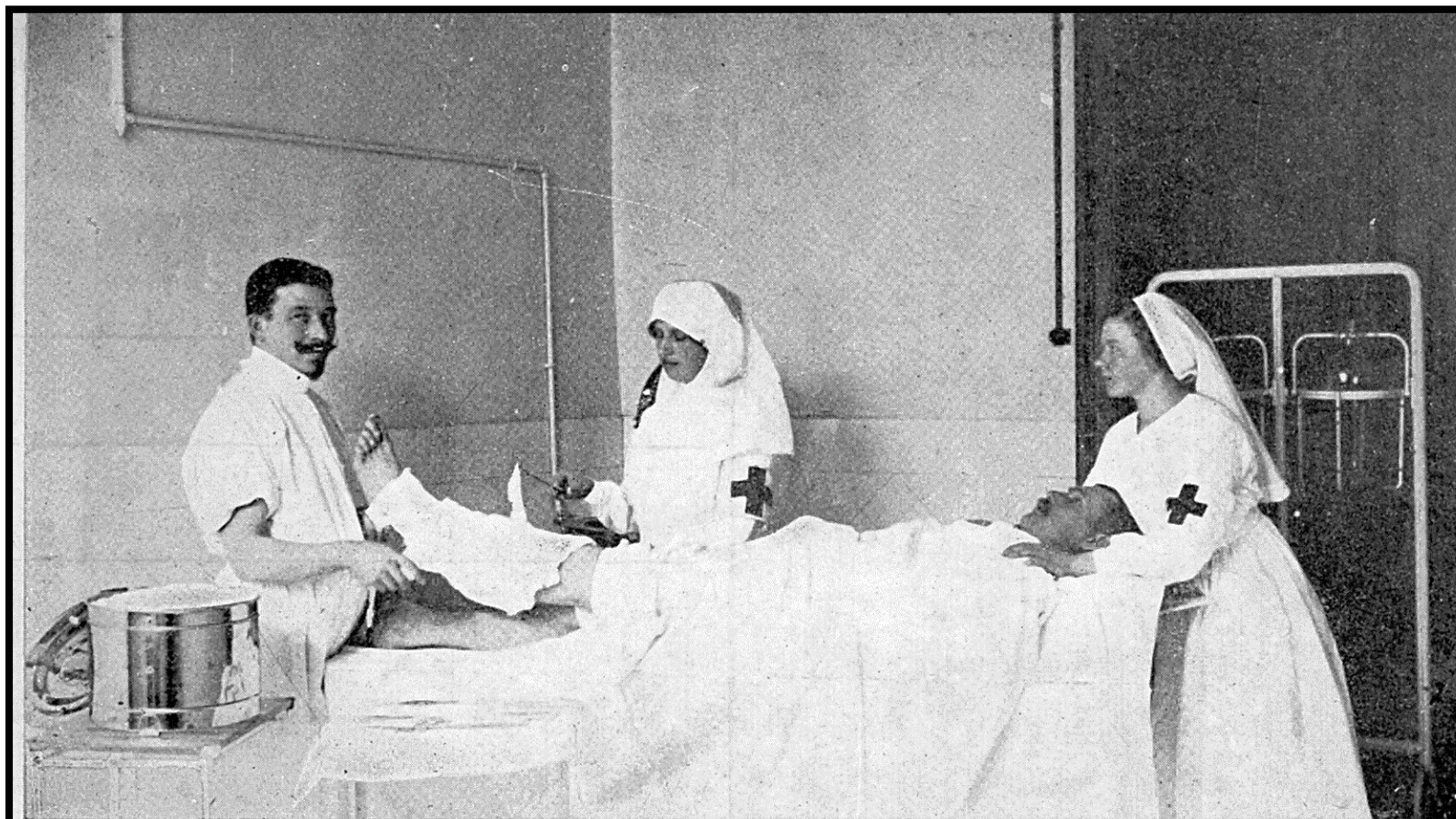

**Rīgas Latviešu labdarības biedrības pārstāves gatavo
veļu karavīriem. 1915.** Fotogrāfs Mārtiņš Lapiņš.
LNA LVKFFDA, Varavīksne. 1915. g. Nr. 7., 10., 11.

Rīgas Latviešu Labdarības biedrības lazaretes operācijas istaba Rīgas Latviešu biedrības telpās.

1915. g. 16. februāris. Fotogrāfs Mārtiņš Lapiņš. *LNA LVKFFDA*

Лазаретъ Рижск. Латышскаго Благотворительнаго Общества. Операціонная комната.
Rīgas Latweeschu Labdarības Beedribas lasaretēs operāzijas istaba.

**Pirmo kritušo trīs latviešu strēlnieku izvadīšana uz
Rīgas Brāļu kapiem. 1915. g. 28. oktobris. *LKM*.**

«Tais dienās, kad dibinājās latviešu strēlnieku pulki, dzima tautas vienība. Tad pirmo reiz latviešu sabiedrībā dzima jēdziens, ka tauta ir valsts [..].

Toreiz mūs apvienoja un padarīja par tautu no vāciešiem draudošās briesmas. Tagad mūs apvienos Latvijas jaunradīšanas darbs.

Mēs kritizēsim viens otra kļūdas, kā tas darbā mēdz būt, bet mēs strādāsim blakus un neatlaidīsimies viens no otra, kamēr pils būs gatava: Latvija!»

Kārlis Skalbe. Mazās piezīmes. 1920.

Rihards Zariņš
(Zarriņš, 1869-1939).
Propagandas atklātne.
1916. *LNMM.*

Rihards Zariņš
(Zarriņš, 1869-1939)
Propagandas atklātne. 1916.
LUAB

**1. Daugavgrīvas latviešu strēlnieku bataljona karavīru
apbalvošana ar Jura krustu. Apbalvojumus pasniedz
1. rotas komandieris, poručīks Fridrihs Briedis.
1916. g. vasara. Fotogrāfs nezināms. *LNA LVKFFDA***

«Latviešu [Strēlnieku] Bataljonu organizēšanas darbs samērā īsā laikā paveicies ar tādām sekmēm, ka tas jo ievērojamā mērā vēl pārsniedz visas sākumā lolotās cerības. (..) Pie tam jāuzsver ārkārtīgi lielā sajūsma, ar kādu mūsu tautas dēli griežas pie komitejas, gan personīgi, gan rakstiski, izteikdami vēlēšanos latviešu bataljonu dalībniekiem iet cīņā par savu dzimteni.

Kāda liela sajūsma valda šinī ziņā, redzams no tam, ka bataljonos pieteicas ne tikvien tie jaunekļi, kuriem stāv priekšā kara dienests, bet arī liels daudzums tādu, kas vēl nemaz nav sasnieguši vajadzīgo vecumu.

Jāpaskaidro, ka komitejai tiesība uzņemt bataljonos ne jaunākus par 17 gadiem; turpretī jaunākus par šo vecumu var uzņemt tikai tad, ja vecāki uz to dod savu atļauju, kuru pienesama komitejai.»

Laikraksts “Līdums”. 1915. gada 13. augusts

**4. Vidzemes latviešu strēlnieku
bataljona brīvprātīgais strēlnieks
Bernhards Veidemanis (1901 -?).
Brīvprātīgais kopš 1915. g. 8. sept.
1917. gadā apbalvots ar IV šķiras
Jura krustu par Rīgas atstāšanas
kaujām (1917. g. 19. - 21. augusts).**

LNA LVKFFDA

**3. Kurzemes latviešu pulka
jaunākais apakšvirsnieks,
pirmā latviešu strēlniece
Līna Čanka.**

**Apbalvojumi: Jura krusts
(III un IV šķira); Jura
medaļa (IV šķira), Lāčplēša
Kara ordenis (III šķira,
1921.) un Triju Zvaigžņu
ordenis (IV šķira, 1927).
Rīga. 1916 (?).**

Fotogrāfs Jānis Rieksts.

LNA LVKFFDA

Latvijas karogs. 1916. gads.

Cēsu Vēstures un mākslas muzeja krājums.

**Latviešu strēlnieki un orķestris zem sarkanbaltsarkanā
karoga. Solci, Pleskavas guberņa (tagad Novgorodas apg.).
1917. g. pavasaris. Fotogrāfs nezināms. *LNA LVKFFDA***

**Ziemašvētku kaujās Tīreļpurva rajonā kritušie latviešu
strēlnieki. 1917. g. janvāris. Fotogrāfs nezināms. *LKM***

**5. Zemgales latviešu strēlnieku pulka ložmetēju komandas
strēlnieki pie 1910. gada parauga Maksima sistēmas ložmetēja,
kas uzstādīts šaušanai pa lidmašīnām. Rīgas frontē. 1917.**

Fotogrāfs nezināms. *LNALVKFFDA*

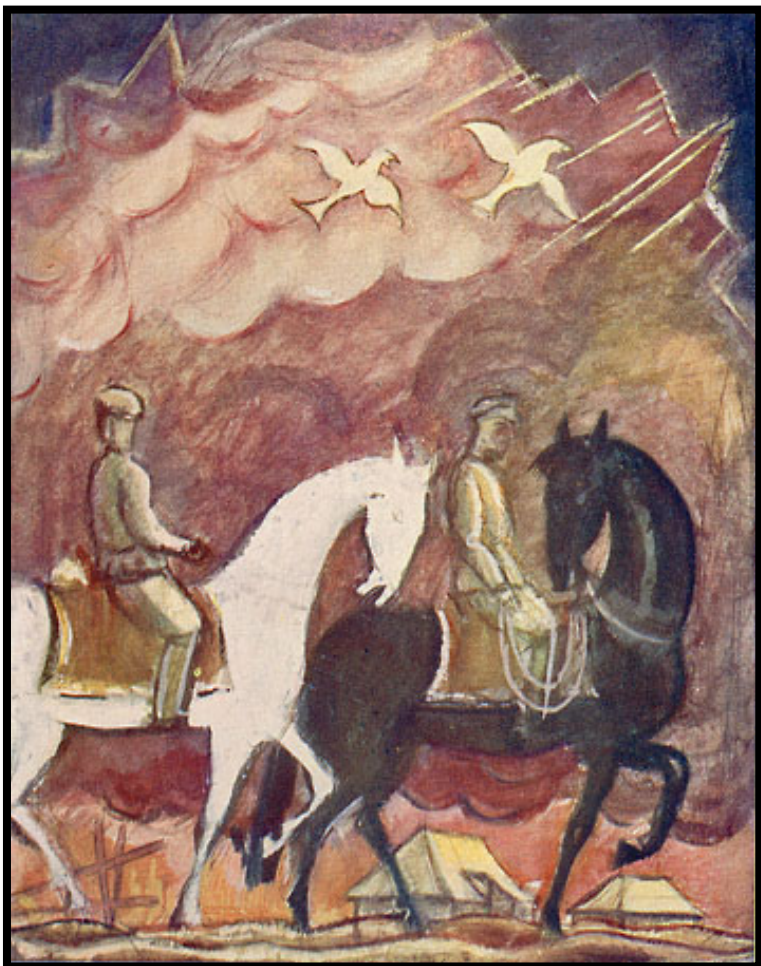
3. Kurzemes latviešu strēlnieku pulka virsnieki un strēlnieki ar vienības karogu pie vācu armijas blindāžas Ložmetēju kalnā. Devīze: *Latvijai saules stars, naidniekam zvēroša liesma*. 1917.

Fotogrāfs nezināms. *LNA LVKFFDA*

**Jāzeps Grosvalds. Sērija: Latviešu strēlnieki. 1916-1917. *LNMM*.
Latvijas kultūras kanona Vizuālās mākslas vērtības.**

1. att. Jāzeps Grosvalds. *Div' dūjiņas gaisā skrēja*. 1918.

2. att. Jāzeps Grosvalds. *Šausmu aleja*. 1916. LNMM

1. att. 8. Valmieras latviešu strēlnieku pulks.

2. att. 4. Vidzemes latviešu strēlnieku pulks.

Rīga. 1917. g. 23. marts. *Izmantots: sargs.lv*

5. Zemgales latviešu strēlnieku pulka jātnieku izlūku komandas karavīri. Otrajā rindā 2. no labās strēlnieks, gleznotājs – Kārlis Baltgailis. Valka. 1918. g. februāris.
Cēsu Vēstures un mākslas muzeja krājums.

Latviešu strēlnieku padomju divīzijas 3.pulka strēlnieki Maskavā. 1918. gads. Fotogrāfs nezināms.

Izmantots: *LKM krājums, www.dveseluputenis.lv*

Pirmais pasaules karš. 1914. - 1918.

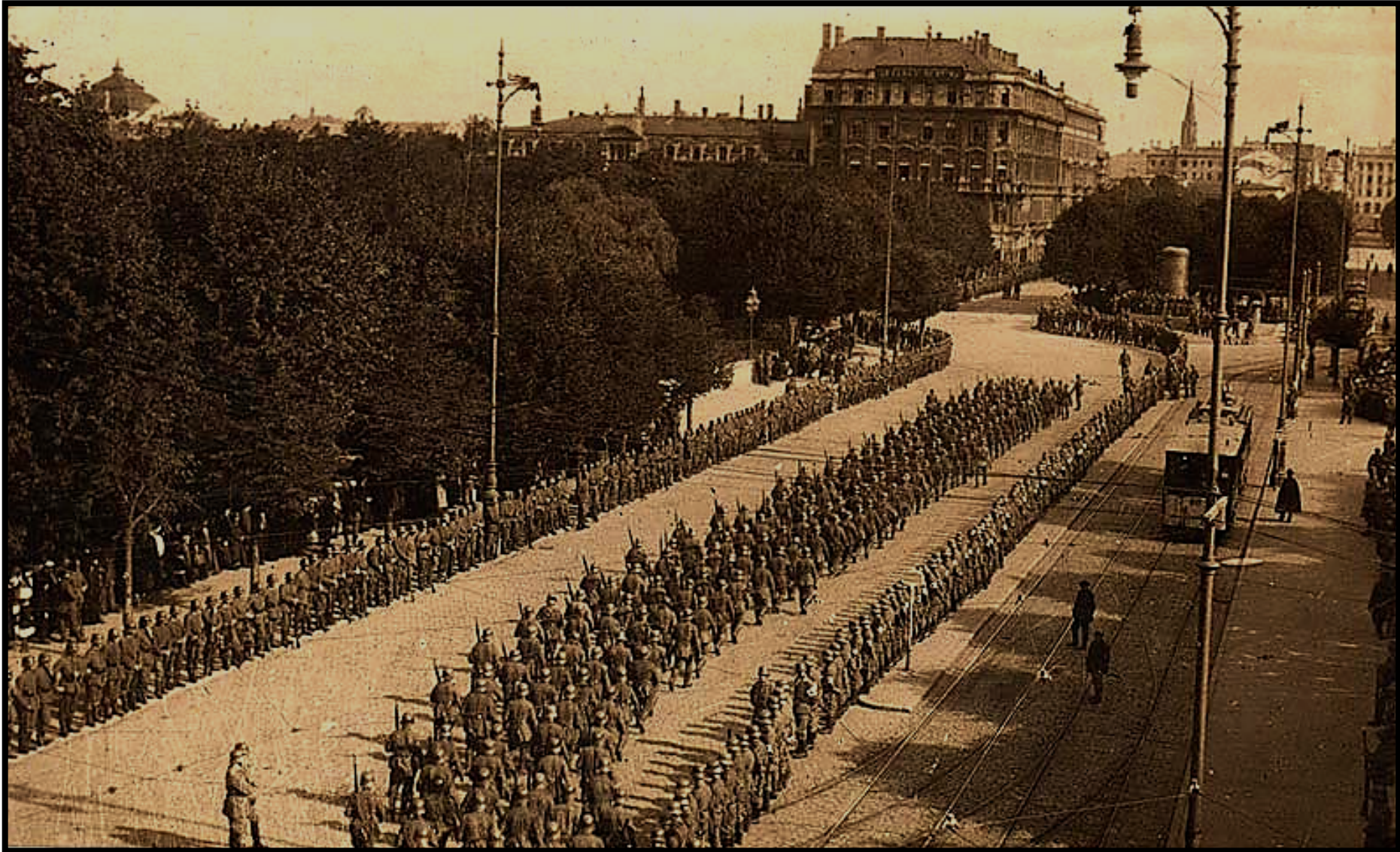
Izmantots: www.sargs.lv

1917. IX - 1918. II

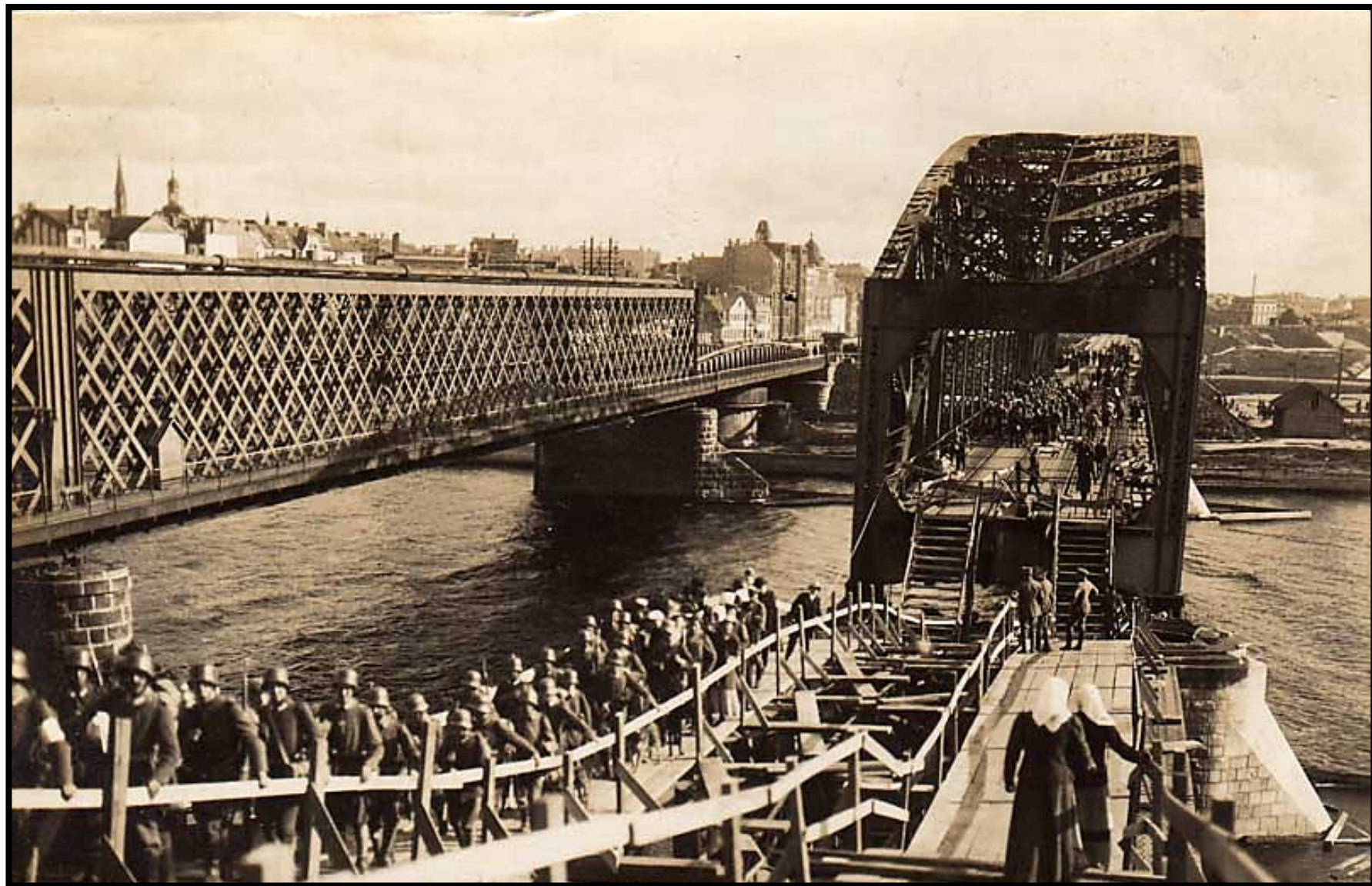

Vācu karaspēks ienāk Rīgā. 1917. g. septembris.

Pasta atklātne. Fotogrāfs nezināms. *www.wikipedia.lv*

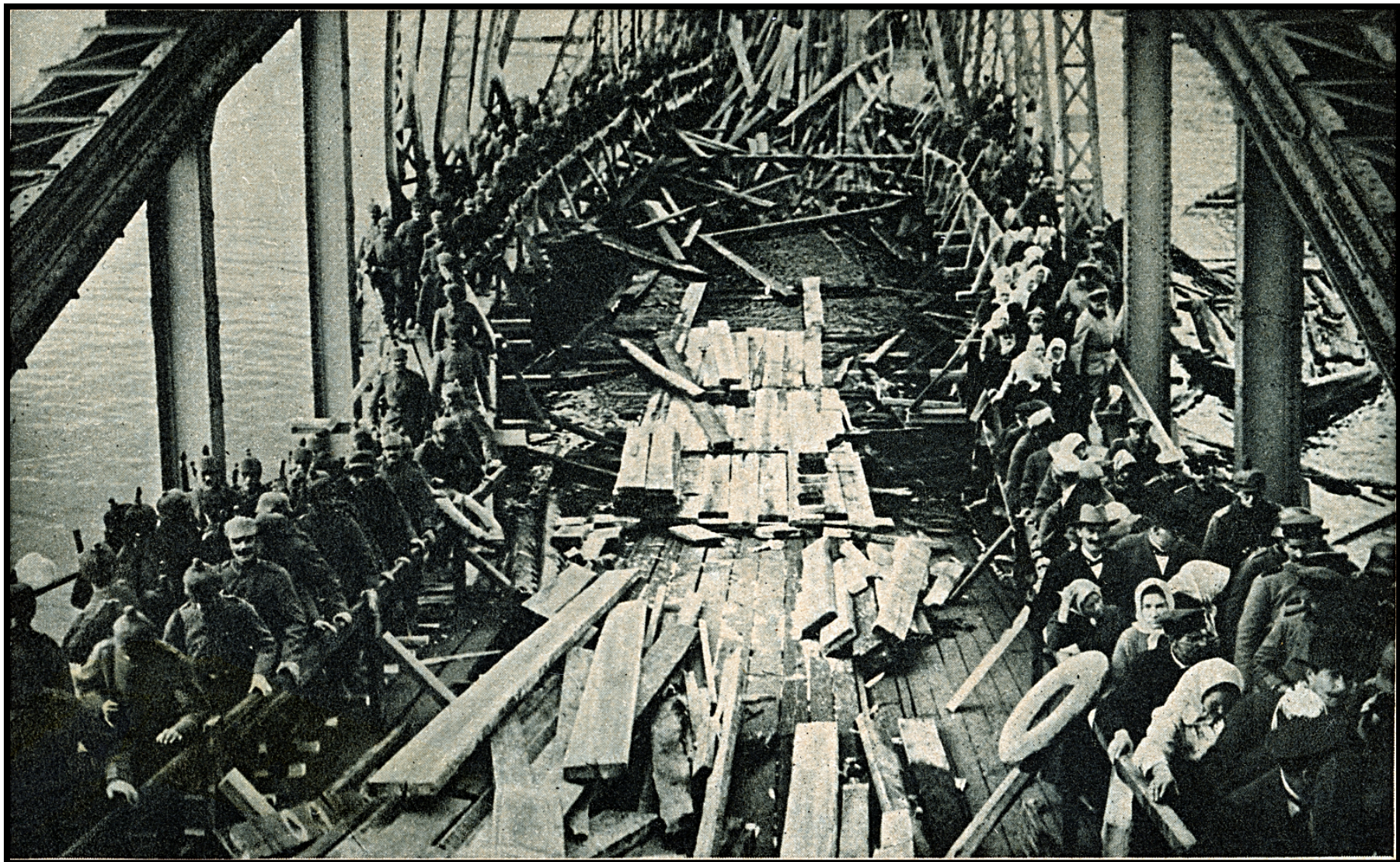

Vācijas karaspēks šķērso Dzelzceļa tiltu.
1917. g. septembris. Pasta atklātne. *www.wikipedia.lv*

**Keizariskās Vācijas karavīri un civiliedzīvotāji šķērso
sagrauto Dzelzceļa tiltu. Rīga. 1917. gads.**

Fotogrāfs nezināms. *LNA LVKFFDA*

Rīgas vācu sabiedrība sveic ķeizariskās Vācijas virsniekus un karavīrus. 1917. g. septembris.

Fotogrāfs nezināms. *Impērijas Kara muzejs, Lielbritānija*

**Keizariskās Vācijas karavīri pie Sv. Pētera baznīcas
Rīgā. 1917. g. septembris. Fotogrāfs nezināms.
*Impērijas Kara muzejs, Lielbritānija***

**Lībekas tilts. Atklāts 1918. g. 23. februārī.
Pasta atklātne. Fotogrāfs nezināms. *LNB krājums***

Lībekas tilts. Atklāts 1918. g. 23. februārī.
Pasta atklātne. Fotogrāfs nezināms. *LNB krājums*

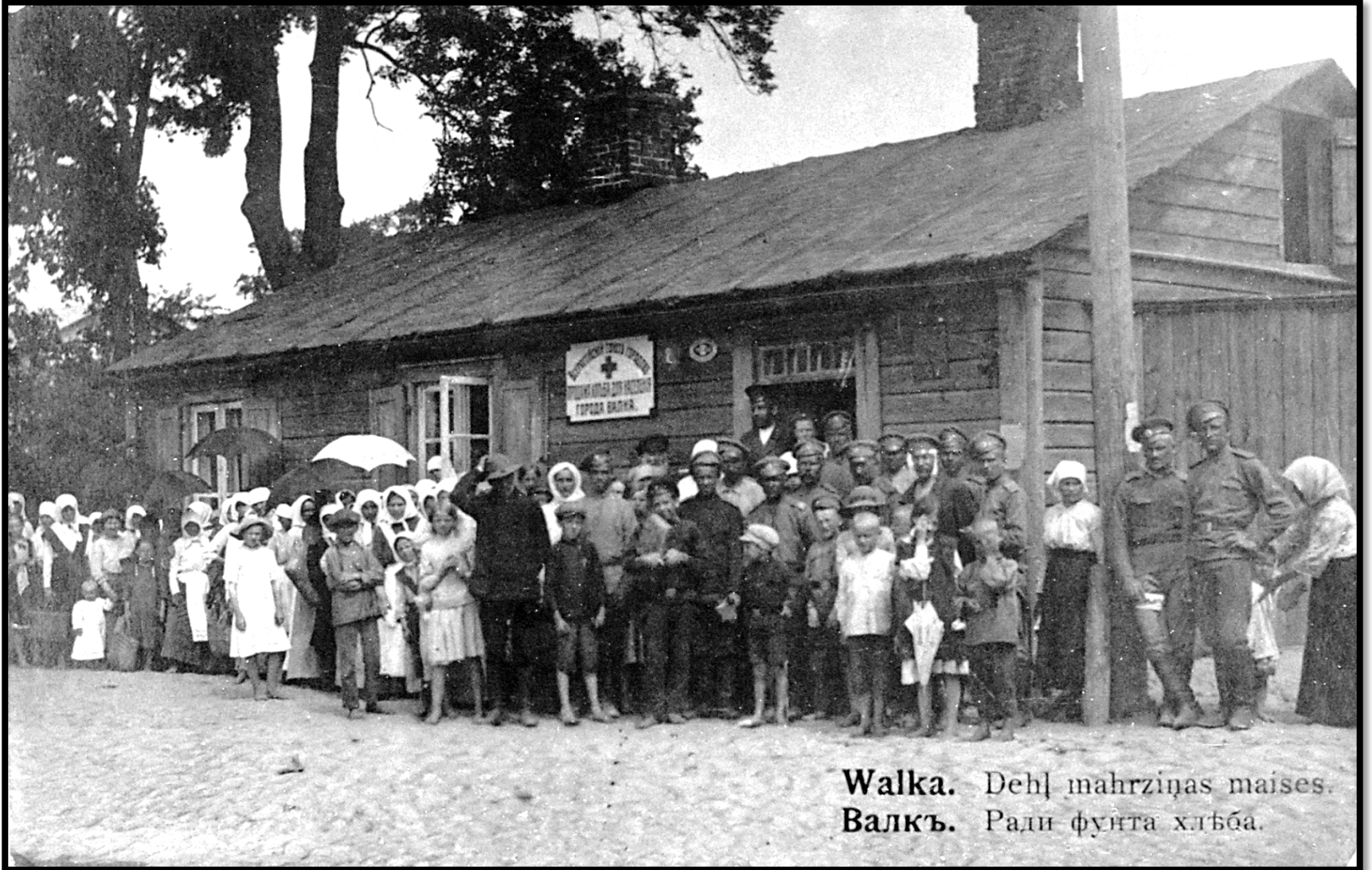

Valka. Aleksandra iela. 191?

Pasta atklātne.
Valkas Novadpētniecības muzeja krājums

Valkas iedzīvotāji rindā pēc mārciņas maizes. Izsniegšanu organizē Viskrievijas pilsētu Sarkanā Krusta biedrība. Valka. 1916. gads. Pasta atklātne. Fotogrāfs nez. *LNA LVKFFDA*

Latviešu Pagaidu
Nacionālā padome **1917**

1917. gada 17. novembrī Valkā tiek izveidota Latviešu Pagaidu Nacionālā padome (LPNP). Tajā «apvienojušās visas latviešu valdošās organizācijas, grupas un partijas, kuras stāv uz nacionāla pamata».

19. novembrī vēl vācu karaspēka neokupētajā Valkā LPNP pieņem deklarāciju «*Ārvalstīm un tautām*», ar ko tiek pasludināta Latvijas autonomija un teritoriālā nedalāmība: Vidzeme, Kurzeme un Latgale kā vienots veselums.

Latviešu Pagaidu
Nacionālā padome 1917

Kārlis Skalbe
20. gs. 20.g. sākums.
Fotogrāfs Jānis Rieksts.
Privātkolekcija

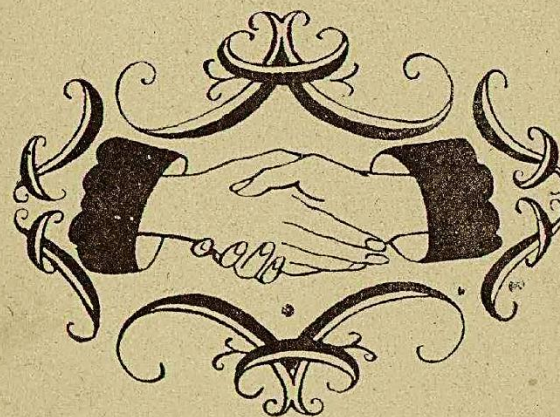

Dažas dienas pēc deklarācijas «*Ārvalstīm un tautām*» pieņemšanas tiek publicēts emocionāls Kārļa Skalbes uzsaukums «*Visiem latviešiem!*»:

«*(..) Liels atlaišanas vārds ir atskanējis: pašnoteikšanos tautām! Negaidat vairs citas atlaišanas! Nemat sev paši, ko vēsture jums dod, un esat gatavi notīrīt savas durvis no saviem apspiedējiem! Nemat sev paši šo zemi, kuru mūsu tēvi ir pirkuši ar saviem asins sviedriem, un ceļat tur labāku un taisnīgāku valsti nekā tā [Krievija], kura tagad iet bojā. Lai dzīvo brīva, apvienota Latvija!*»

Laikraksts «Laika Vēstis». 1917. gada 25. novembris

JAUNĀ
LATVIJA
MĒNEŠHRAKSTS
N 3. 1918.

IZDEWEJA
KOOPERATORU SABIEDRIBA
"APGAIDA"

Mēnešraksts
«Jaunā Latvija»
1918. g. marts.
Valka: Izdevēja
kooperatoru
sabiedrība: *Apgāds*
LNB

Dienas laikraksts «*Līdums*»

Nr. 1., Valka
1918. g. 1. marts

LNB

„LĪDUMS“ ::

Politisks, saheedriskis u. literarisks

deenas laikraksts.

Redakzija un ekspedizija Walkā,

Leelā Maskawas eelā Nr. 16.

„**Līdums**“ wisās politisko apstahkļu pahrwehrtībās arween stahwejis par sawas tautas pamata prasību — apweenotu patstahwigu Latwiju. Scho stahwokli wiņseh paturēs ari us preekschu.

„**Līdums**“ nekultiwēs kahdas atsewischkas schķiras, bet aisstahwēs wisas tautas intereses, jo tikai kà zeeschi apweenota apsiniga tauta, apweenotā patstahwigā Latwijā, un newis kà schķiras, mehs waram glahbtees un pastahwet leelo walstju politisko intereschu preteschķibās.

„**Līdums**“ wedis kopā muhsu isiruschās garigās un zeetuschās saimneeziskās dsihwes pawedeenus, ruhpedamees par Latwijas wispusigu atjaunoschanu.

„**Līdums**“ usturedams wiszeeschakos sakarus ar wiseem Latwijas nowadeem, sneegs ahtras un pateesas siņas par latweeschu dsihwi, kà ari informēs lasitajus par notikumeem zitās semēs.

„**Līdums**“ nopeetnu wehribu peegreesis latw. mahkslai un literaturai, pulzinadams ap sewi isklaideto latweeschu mahkslas pasauli.

■ ■ ■ ■ ■ ■ ■

„**Līdums**“ pasuhtams wisās Latwijas, Igaunijas, Leetawas, Polijas un Wahzijas pasta waldēs un kantoros. „**Līhduma**“ kantora nodalās: Rigā, Dsirnawu eelā 68, Jelgawā, Katolu eelā 47, Leepajā, Sahļu eelā 17, Walmeerā, Zehsīs, Limbaschos, Rujenē, Smiltēnē, Aluksnē, Gulbenē, Birschos, Stukmanos un wisās „**Līhduma**“ isdalamās weetās, katrā Latwijas pagastā, meestā un pilsehtā. Turpat peenem ari sludinajumus.

„**Līhduma**“ pasuhtischanas maksa kantora nodalās, isdalamās weetās un pa pastu saņemot: mehnesī 5 markas, par 3 mehnescheem 15 markas, par pusgadu 30 markas.

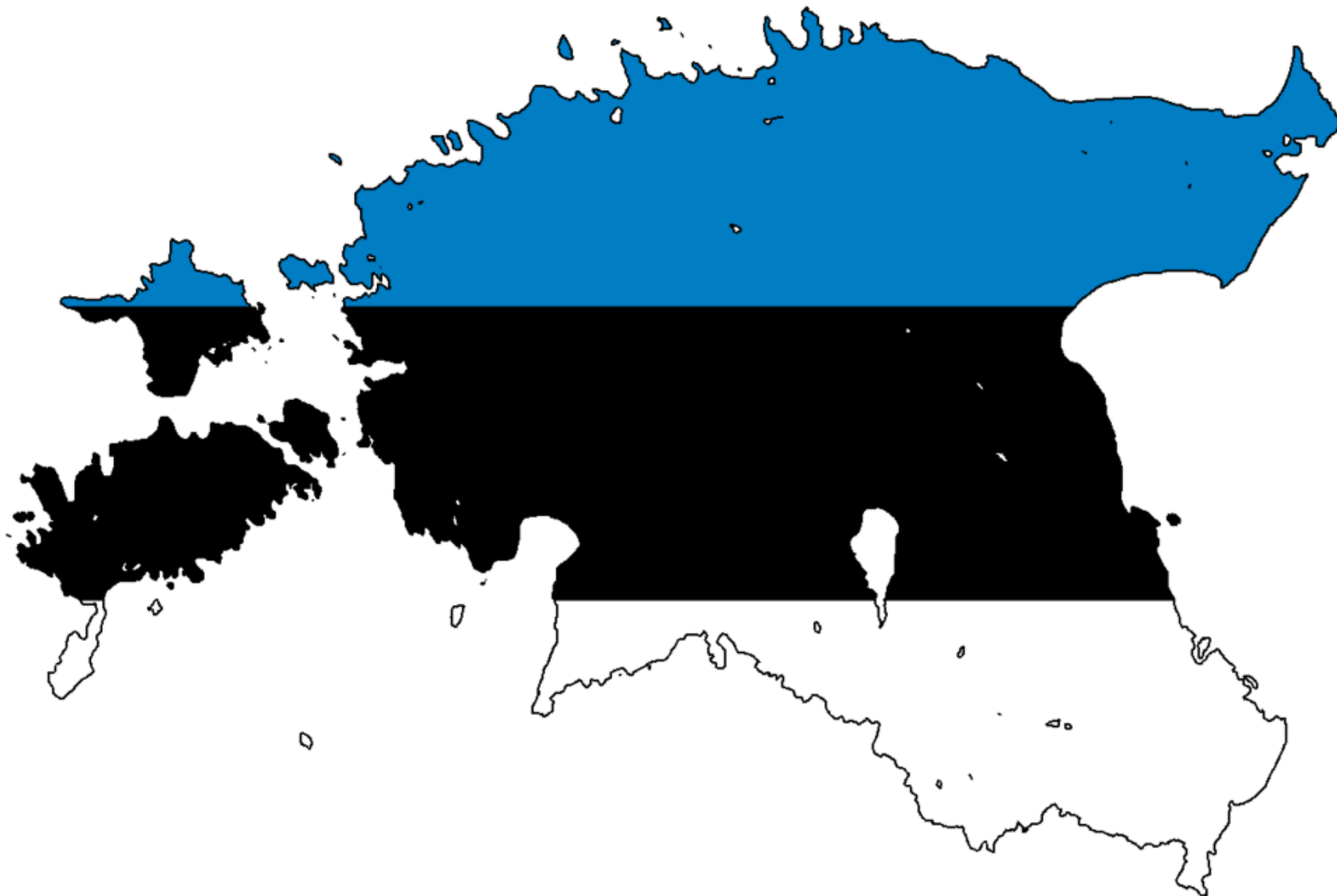
Lietuvas valsts nodibināšana.

Lietuvas Neatkarības akts. 1918. g. 16. februāris

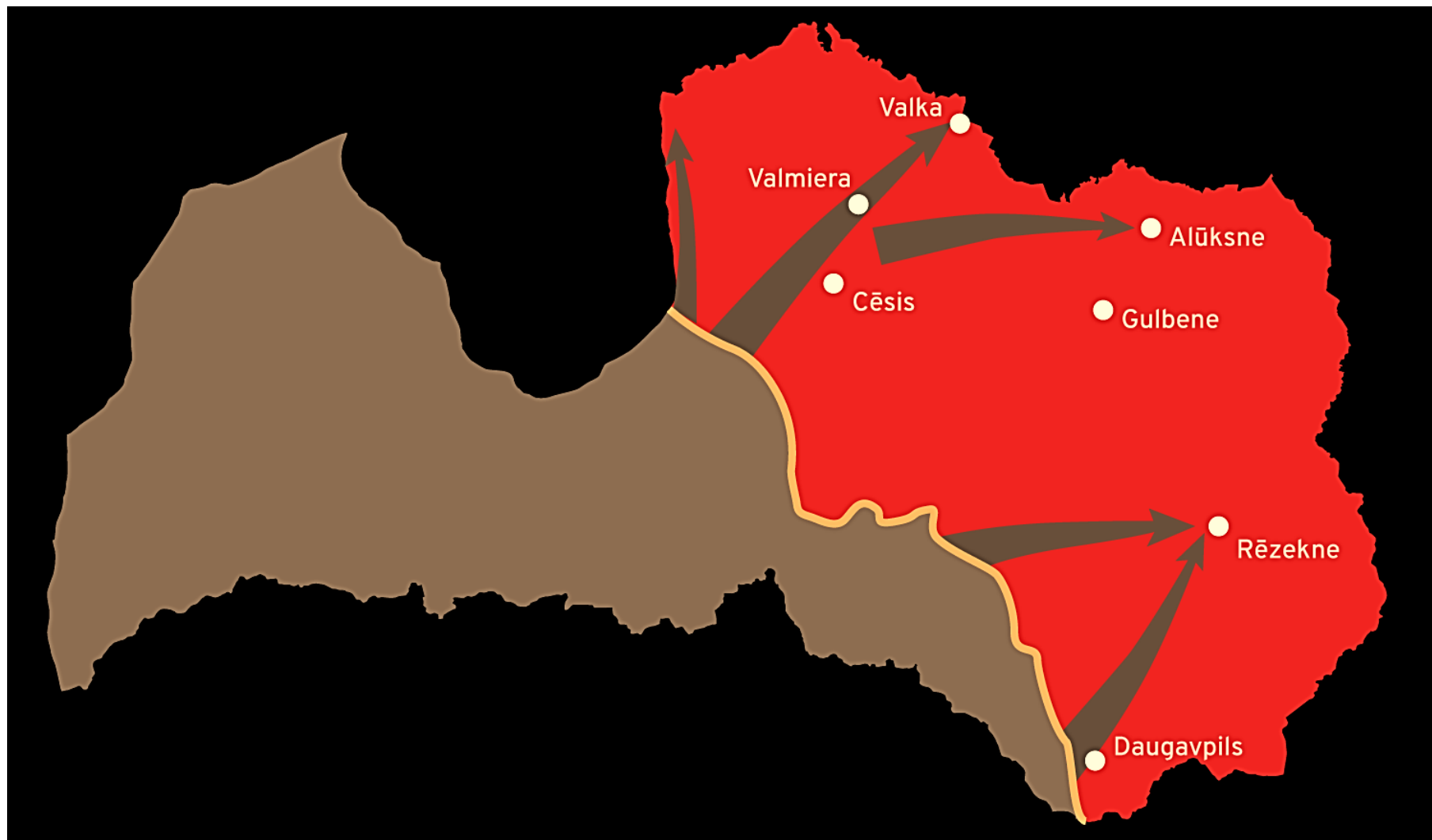
Igaunijas valsts nodibināšana.

Manifests visām Igaunijas tautām! 1918. g. 24. februāris

Keizariskās Vācijas armija ieņem Vidzemi un Latgali. 1918. g. 18. – 27. februāris

Izmantots: www.dveseluputenis.lv

«... Latvju tauta meklē sev pašnoteikšanos.

Viņa ir iztērējusi daudz spēka un asiņu uz brīdi it kā pagurusi, bet viņa saņemsies un pāraus savas saites. Vislielākā cīņa viņai vēl pašai ar sevi.

Viņa nedrīkst gribēt, viņa nedrīkst sev ticēt.

*Mēs esam bijuši tikai līdzeklis citu mērķiem,
ne mērķis paši sev.»*

Kārlis Skalbe. Mazās piezīmes. 1920.

Brestas jeb Brestļitovskas miera līgums.

1918. g. 3. marts.

Austrumeiropa.

Izmantots:

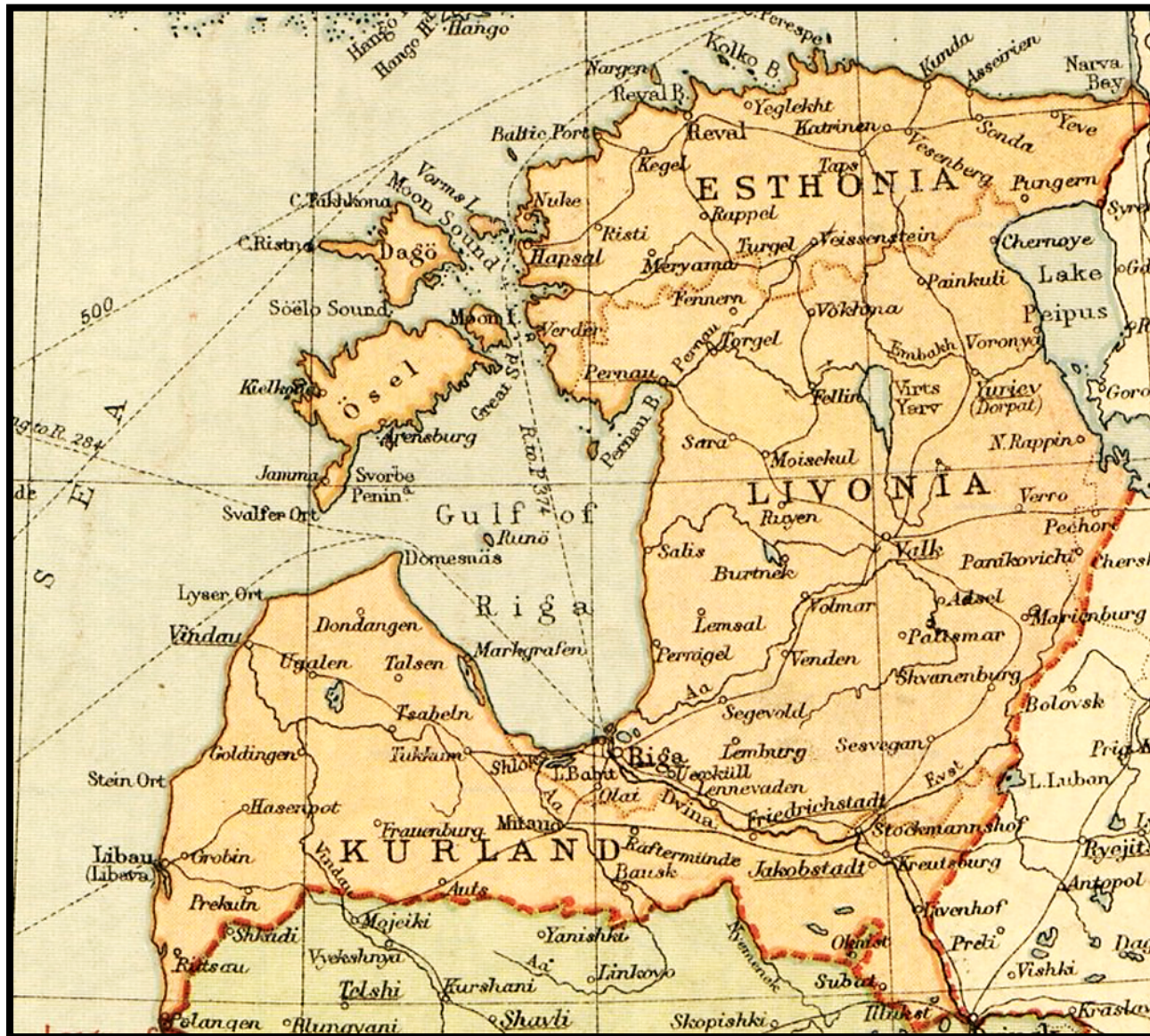
*Department of History,
United States Military
Academy*

Keizariskās Vācijas panākumi karā un teritoriālās izmaiņas Baltijā, Baltkrievijā un Ukrainā rada labvēlīgus apstākļus baltvācu politiskajām aprindām.

1918. g. 8. martā Jelgavā Kurzemes paplašinātais landtāgs pasludina Kurzemes- Zemgales hercogistes atjaunošanu un pieņem lēmumu lūgt hercoga kroni pieņemt Vācijas ķeizaram Vilhelmam II. Nedēļu vēlāk, 15. martā, Berlīne jau *“atzīst atjaunoto Kurzemes hercogvalsti”*, taču pagaidām ķeizars nepieņem Kurzemes landtāga izteikto piedāvājumu.

Savukārt, jau 1918. gada 20. martā Rīgas pilsētas domes sanāksmē izskata jautājumu par turpmāko bijušo Krievijas provinču – Kurzemes, Vidzemes un Igaunijas - apvienošanu vienotā Baltijas valstī.

Apvienotā Baltijas hercogiste. 1918. gads

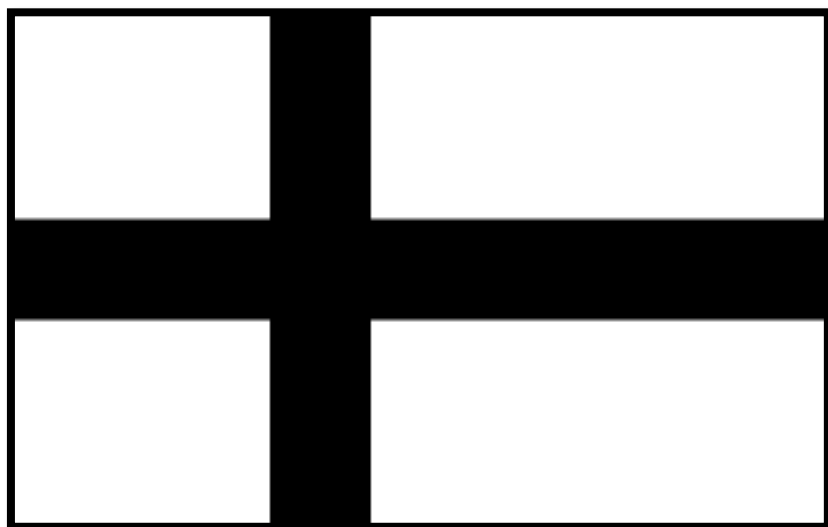
Izmantots: www.vesture.eu

**1. att. Valsts karogs.
Apvienotā Baltijas
hercogiste. 1918.**

**2. att. Vācijas ķeizars
Vilhelms II. 1910- 1914.**

Izmantots:

*www.wikipedia.org; Kongresa
bibliotēka. Vašingtona*

**Vācijas
okupētajā
Igaunijā un
Vidzemē lietotā
pastmarka.1918.**

Izmantots:
www.wikipedia.org

*«[1918. gada] Pavasaris!
Kustoņu izmedīšana rudenī,
neizņemot pat kakus, devusi
interesantus rezultātus!*

*Ap Bastejkalnu, kā arī citur
Rīgas dārzos pogo lakstīgalas!*

*Tas tagad skaļākais
notikums.»*

Anna Brigadere

«Dzelzs dūre.

Piezīmes: 1917-1918»

**Bijusī alus darītava *Livonija*. Vācu okupācijas periodā -
kartupeļu žāvētava un noliktava. Rīga, Maskavas iela.**

Izmantots: <https://varandej.livejournal.com>

1918. gada pavasarī Teātra bulvāra (1858 -1920., tagad Aspazijas bulv.) apstādījumos iekārto kartupeļu laukus.

191?. g. Fotogrāfs nezināms. *LNB krājums*

«Zupas! Zupas!

**Ļaudis runā tikai par zupām. Pus Rīgas stāv
ik dienas, ilgi gaidot ūdeņaino virumu. Un daudz
ļaužu redz ar savādām zilgani iztukšotām sejām. (..)**

**Patversmes un nespējnieku mājas ātri
tukšojas. Ar katru dienu vairāk rodas pie durvīm to
klusos klauvētāju un lūdzēju. Un ko lūdzas?**

Garozīņas, kartupeļu mizas.

**Vairāk neuzdrošinās. Ļaudis ievelkas tumsā un salā
un nozūd klusi.»**

**Anna Brigadere. «Dzelzs dūre.
Piezīmes: 1917-1918». (1921)**

**Ēka Baložu iela – 9 (15). Āgenskalna Strēlnieku biedrības
īpašums (1908), vēlāk Āgenskalna saviesīgā biedrība.
1918. g. ēkā darbojas Pārdaugavas zupas virtuve jeb ķēķis
Izmantots: *wikimapia.org***

Anna Brigadere. 20. gs. 20. g.

Fotogrāfs nezināms.

LNA LVKFFDA krājums

«Dzelzs dūre.

***Piezīmes: 1917-1918».* (1921)**

«Vasarsvētki!

***Namamātes skraida uztrauktas,
tukšiem kurvjiem. Vai dabūs
kaut ko nopirkt svētku galdam?
Uz tirgiem tāda pārpilnība, ka
ilgi nav redzēta.***

***Bet tikai acu bauda. Puķes un
meijas, meijas un puķes! ...»***

Valkas stacija. 191?.g. Pasta atklātne. *LNB*

Jānis Akuraters.

Valka. 1918. g. 23. aprīlis

«... Tagad sākas jauna dzīve un līdz ar to arī jauns laikmets arī mūsu garīgām vērtībām. Uz izpostītām mājām atgriežas bēgļi un grib no jauna veidot dzīvi. Tagad mūsu tautai un sevišķi mūsu intelīgencei ir laiks padomāt un nosvērt, ar kādiem ideāliem un ar kādām ilgām mēs uzsāksim savu jauno dzīvi.»

**Latviešu Pagaidu Nacionālais teātra ansamblis.
Centrā: Mirdza Šmithena un Tija Banga. Valka.
1918. g. maijs. Fotogrāfs nezināms. *LNB krājums***

**Laikraksta «*Līdums*» sludinājums. Latviešu Pagaidu
Nacionālā teātra atklāšanas izrāde – Rainis «Pūt, vējiņ».
1918. g. 23. aprīlis. *LNB***

Latv. Pagaidu Nacionāl Teātris
(Maskavas ielā 10.)
Otrdien, 23. aprīlī 1918. g.
Atklāšanas izrāde.
Ufswedis
„Pūt, vējiņ”
Tautas dzešma 5 zehleenos no J. Raina.
Režisors: Jānis Plukme.
Sākums pulksten 8 vakarā.
Eešas makšar: no 7 ebt. līhtj 1 r. 50 kap.
Biletes eešreellj dabujamas teātra kašē Ma-
skawas eelā Nr. 10, tīdeenas no pl. 12—2 d.
Biletes derigas tā naktis attiauja.
—126
Direkziija.

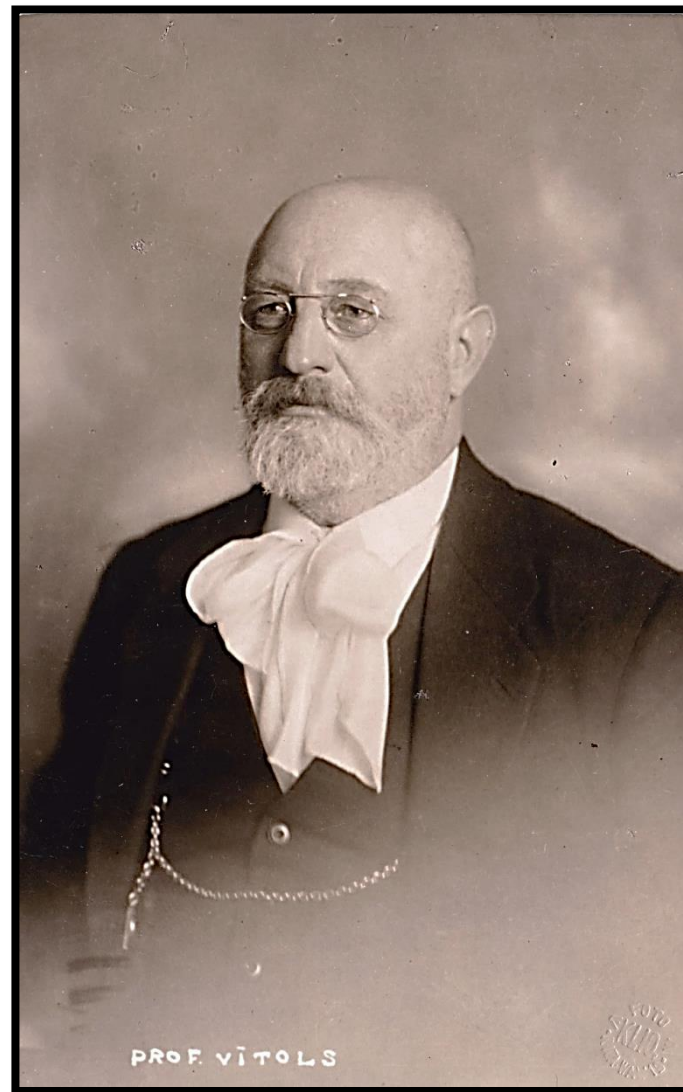
« Mūsu Nacionālais teātris mums ir nepieciešams kā mūsu nākotnes un tālākās eksistences dārgums. (..) »

Nacionālam teātrim jāapvieno mūsu dzejnieki, mūziķi, gleznotāji un aktieri vienā mākslas pasākumā, kas stiprinās mūsu tautu grūtos brīžos, kas rādīs cilvēcei to tikumisko spēku un daiļuma spēku bagātību, kas ir mūsu tautas būtne. Jo teātris, sevišķi nacionālais, ir augstākā mākslas iestāde tautā, ir mūsu gara spožuma staru sakopojums vienā fokusā. (..) »

Nebūsim sīki savos ideālos un mūsu sapņos (..), ja gribam, lai šis mazais pasākums [domāts: teātra dibināšana] izaug par tautas mirdzošu templi.»

*Jānis Akuraters. Valka. 1918. g. 23. aprīlis
Latviešu Pagaidu Nacionālā teātra atklāšana*

**Jāzeps Vītols - pirmais *Latvju*
Operas direktors (1918 -1919).
20. gs. 30.g. Foto darbnīca *Klio*.
*Latvijas Nacionālās Operas arhīvs***

Latvju Operas atklāšanas koncerta sludinājums. «Rīgas Latviešu Avīzes» pielikums. 1918. g. 13. septembris. LNB

„Rīgas Latviešu Avīzes” pielikums. Nr. 212.

Rīgas Latviešu Piliektas Teatrī.

Svehtdeen, 15. septembri, plkst. 1/23 p. pusd.

Latvju Operas

atklāšanas koncerts.

Peedalās: simfoniskais orkestris (50 mahlflīneeki) un solisti M. Wiegner-Grīnberg (mezzo-soprans), P. Sakis (tenors) un koncertm. A. Behrsinich (vijole). Dirigents: L. Meiters.

Ge-ejās ma-a: (cerek. nod.) no 1—10 mrt. Biletes cepreekich dabuj, operas kase no p. 11—2 b un no p. 5—7 rak. Konzerta beendā no p. 10 rihā.

II. Piliekt. Teatra Komiteja.

**1918. gada 15. septembra *Latvju Operas* atklāšanas koncerta
solisti Pauls Sakss un Malvīne Vīgnere-Grīnberga.**

Izmantots: Latvijas Nacionālās Operas arhīvs

***Latvju Operas kora grupa. Atklāšanas izrāde - R. Vāgners
Skrejošais holandietis. Pirmizrāde 1918 . g. 15. oktobris.
Fotogrāfs nezināms. LNO arhīvs.***

***Latvju Operas kora grupa. Atklāšanas izrāde - R. Vāgners
Skrejošais holandietis. Pirmizrāde 1918 . g. 15. oktobris.
Fotogrāfs nezināms. LNO arhīvs***

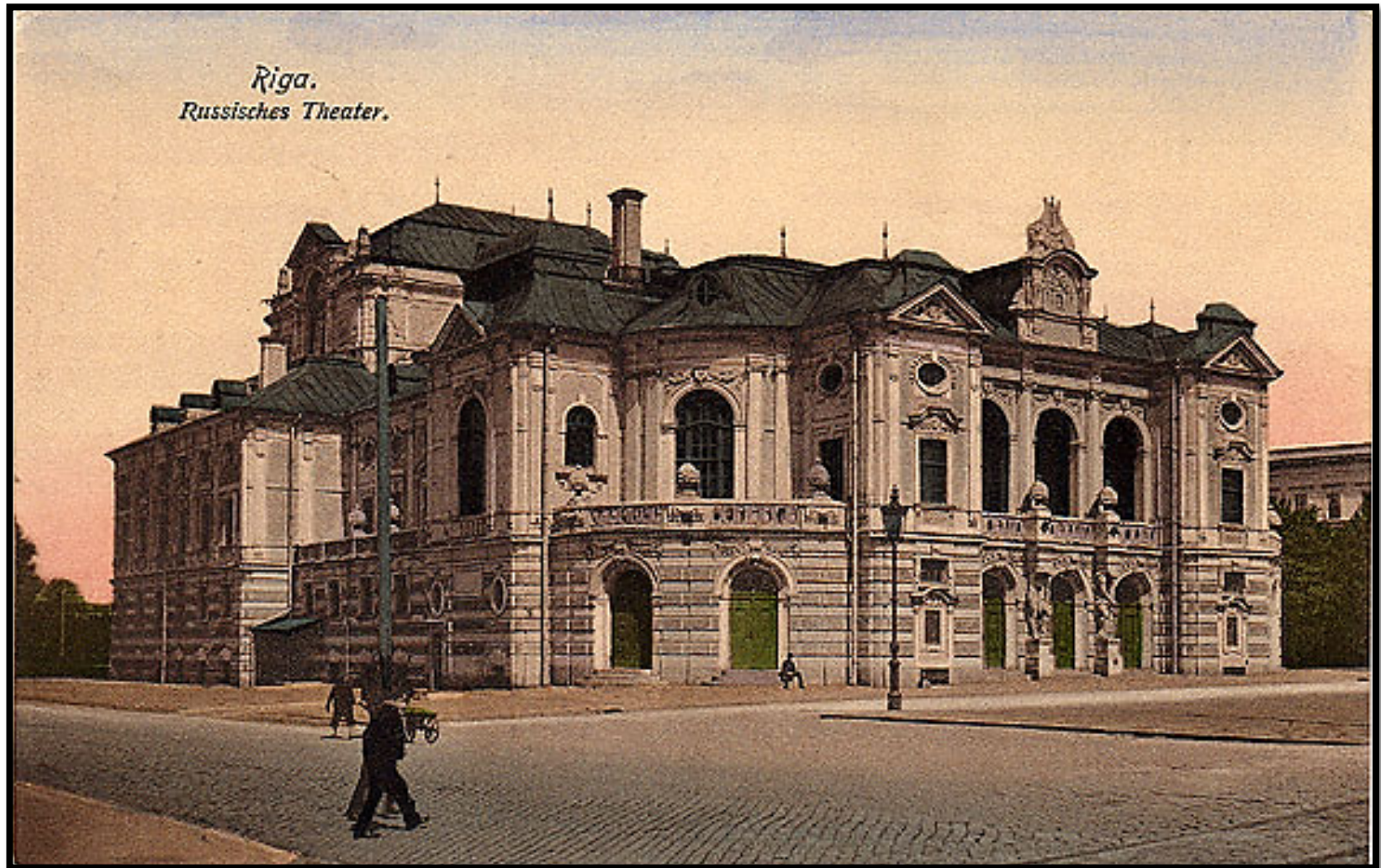

«Latvju opera šinī gadā ir bijusi tā, kas sasniegusi augstāko līmeni mākslā. Ar pašu pirmo izrādi – Riharda Vāgnera «Skrejošo Holandieti» viņa ir ieņēmusi noteicošo stāvokli mūsu mākslas dzīvē un katrai tēlojošai mākslai, kas pa kara laiku ir panīkususi vai aizmigusi, ir jācenšas tikt uz līmeņa, citādi viņa ir neglābjami pazudusi.

Rīgas Latviešu teātris ir jau pazudis, kaut gan izrādes vēl notiek. Opera ir izdzēsi viņu no atmiņas un teātra namu sauc tikai par «Operas namu». Latvju opera ir nostādījusi otrā vietā kādreiz spīdošo vācu operu, kuru, kā paredzams, izbeigsies, un kas būs redzējis vācu operu viņas labākās dienās, tam būs jāatzīst, ka kopējā noskaņojuma ziņā «Latvju Opera» būs par viņu pārāka.»

Kārlis Skalbe. Laikraksts «Jaunā Latvija». Nr. 7., 1918. g.

Rīgas pilsētas Otrais teātris (1902 -1917).
Rīgas Latviešu teātris (1917 – 1918),
Latvju opera (1918 -1919). Pasta atklātne. 191?.
Fotogrāfs nezināms. *Izmantots: www.lv.wikipedia.org*

Latvijas Republika

Neatkarības karš. 1918 –1920

Latvijas Republikas proklamēšana Otrajā Rīgas pilsētas teātrī (tagad Latvijas Nacionālajā teātrī).

1918. gada 18. novembris. Fotogrāfs Vilis Rīdzinieks.

Pasta atklātne. Izdevējs: *Neputns*

Uzsaukums: Latvijas pilsoņiem.

*Latvijas Tautas Padome, atzīdami sevi par vienīgo
augstākās varas nesēju Latvijas valstī,*

pasludina, ka:

1) Latvija, apvienota etnogrāfiskās robežās (Kurzeme, Vidzeme un Latgale) ir patstāvīga, neatkarīga demokrātiski republikāniska valsts, kuras satversmi un attiecības pret ārvalstīm noteiks tuvākā nākotnē Satversmes Sapulce, sasaukta uz vispārīgu, abu dzimumu, tiešu, vienlīdzīgu, aizklātu un proporcionālu vēlēšanu tiesību pamata;

2) Latvijas Tautas Padome ir nodibinājusi kā augstāko izpildu varu Latvijā – Latvijas Pagaidu Valdību.

Latvijas Tautas Padome uzaicina Latvijas pilsoņus uzturēt mieru un kārtību un visiem spēkiem pabalstīt Latvijas Pagaidu Valdību viņas grūtajā un atbildīgajā darbā.

Latvijas Pagaidu Valdības Ministru prezidents: Ulmanis

Latvijas Tautas Padomes priekšsēdētāja biedrs: Zemgals

Rīga, 18. novembrī 1918. g.

1. att. Pirmais Latvijas ģerbonis (emblēma).

Autors: Burkards Dzenis. 1918 - 1921

**2. att. 1919. gada Latvijas armijas kokardes
atšķirības zīme**

1. att. Fotogrāfa Jāņa Rieksta izdotā pastkarte Nr. 1.

«*Latviešu karogs*». Zīmējis Ansis Cīrulis. 1918.

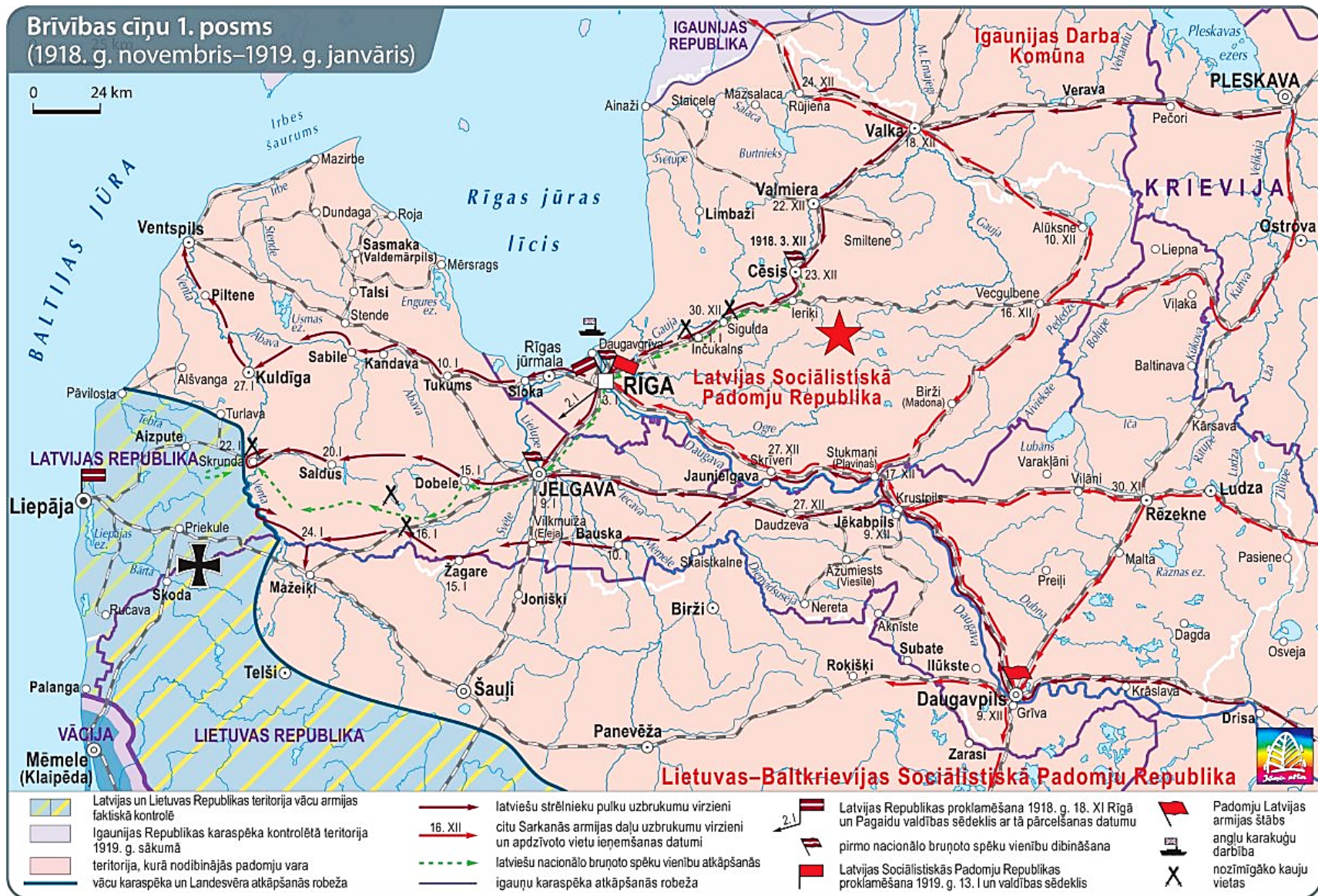
2. att. Ansis Cīrulis. Latvijas Republikas pirmā pastmarka.

Izdota 1918. g. 17. decembrī. *Izmantots: <http://www.filatelija.lv>*

Neatkarības kara (Brīvības cīņu) I posms.

1918. g. decembris – 1919. g. janvāris

Latvijas militāro daļu atkāpšanās. 1919. g. janvāris.
Fotogrāfs nezināms. *LNVM krājums*.

**Padomju Latvijas valdība. No labās: J. Daniševskis,
K. Pētersons, priekšsēdētājs P. Stučka, J. Šilfs, O. Kārklīņš,
J. Lencmanis un D. Beika. Rīga. 1919. g. janvāris.**
Fotogrāfs nezināms. Privātā kolekcija.

1919. gada 1. Maija svētku rotājums Rīgā. Oto Skulmes, Eduarda Lindberga, Jāņa Liepiņa apgleznotā triumfa arka/ finiera piemineklis un tribīne. Fotogrāfs Jānis Glīznieks.

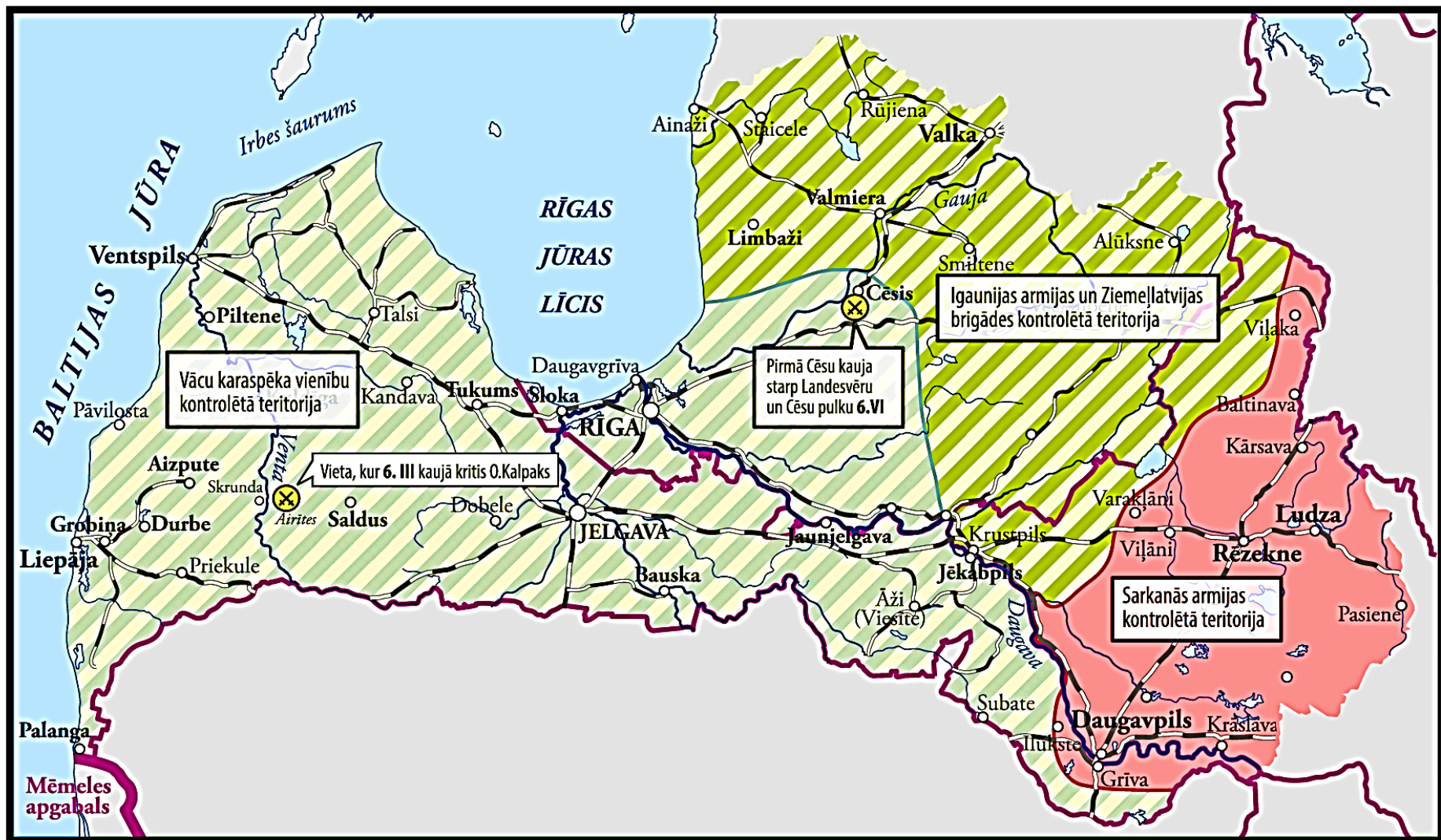
<https://commons.wikimedia.org>

**Obeliski Esplanādē (Komunāru laukums). Autors:
Hermanis Grīnbergs. 1919. maijs. Fotogrāfs Jānis Glīznieks.
*Izmantots: <https://commons.wikimedia.org>***

Neatkarības kara (Brīvības cīņu) III posms. 1919. gada marts – jūlijs.

**Oskars Kalpaks –
pulkvedis,
Latviešu Atsevišķā
bataljona komandieris,
Lāčplēša Kara ordeņa I, II,
III šķiras kavalieris (1927)**

Latvijas Republikas Pagaidu valdība. Liepāja.
1919. g. aprīlis. Fotogrāfs Juris Bokums. *LNA LVKFFDA*

**Latvijas Republikas Pagaidu valdība nokāpj no kuģa
«Saratov». Liepāja. 1919. g. 27. jūnijs.
Fotogrāfs nezināms. *LNVM***

“Ulmaņa kabinets atgriezies. (..) Pēc ilgas gaidīšanas un muižniecisko patvarību bagātiem pārdzīvojumiem Liepājas iedzīvotāji to saņēma ar diezgan lielu svinību. Ar vēl lielāku svinību to varbūt saņemtū Rīgas iedzīvotāji, strādniekus neizslēdzot, kuru ciešanu mērs ir pārpildīts gan no lielinieku valdīšanas panākumiem, gan no “atsvabinātāju” terora. Bet svētku svinīgums nevar vilkties ilgi.

Ulmaņu kabinetam tomēr nāksies rēķināties ar vienu teikumu Sabiedroto pavēlē. Tur stāv, ka “rekonstruētais kabinets reprezentēs visus Latvijas iedzīvotājus”. Zem visiem iedzīvotājiem, kā mēs jau no agrākā zinām, Sabiedrotie saprot arī “baltiešus” [baltvāciešus].

Tātad kabinetam būtu jāpastādās tā, ka viņā ieietu arī Baltijas muižniecības priekšstāvji, t.i. uz koalīcijas pamatiem.”

Laikraksts «Strādnieku Avīze». 1919. gada 1. jūlijs

Neatkarības karš (Brīvības cīņu) IV posms – Bermontiāde.

1919. gada jūlijs – novembris.

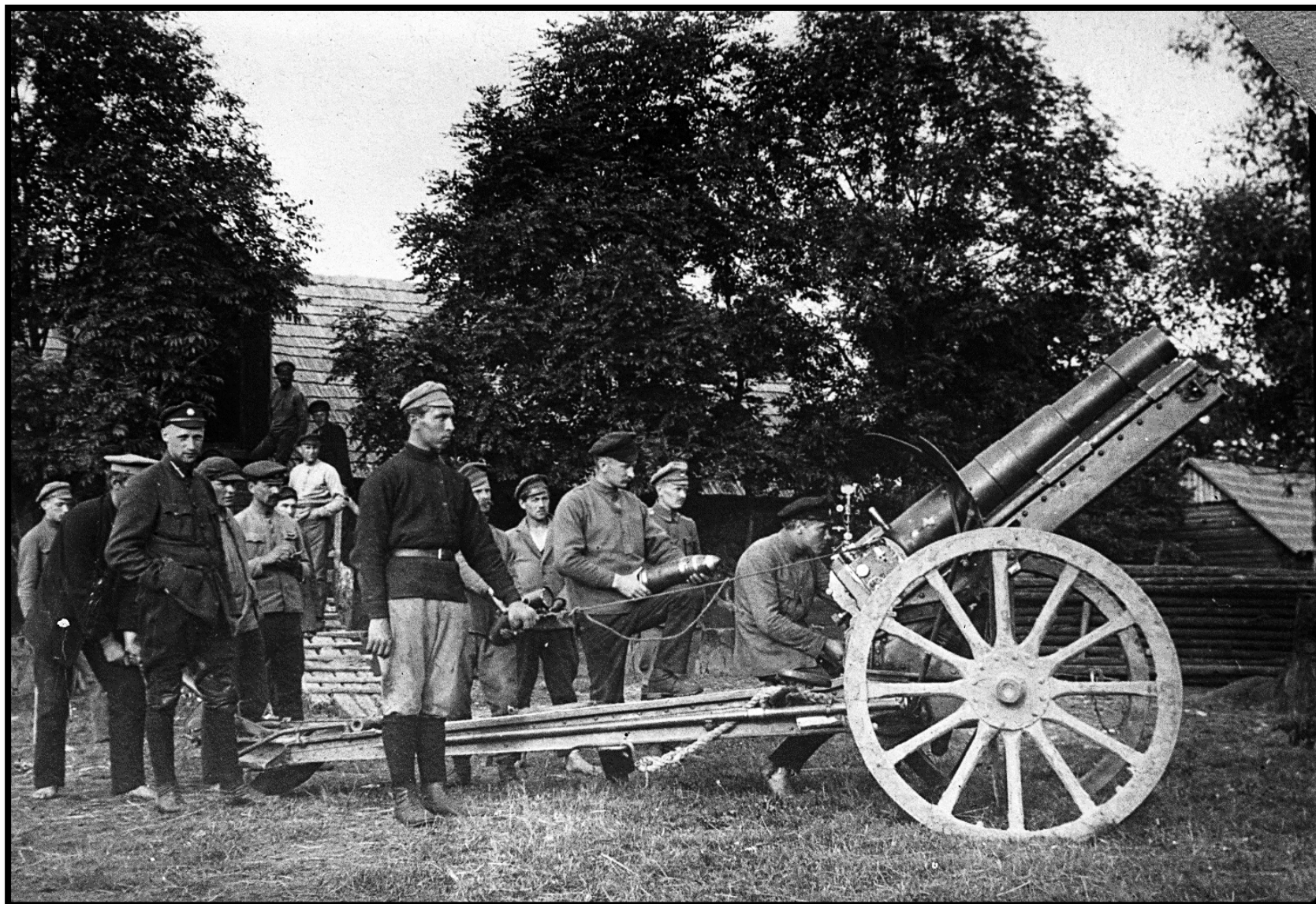
Ziemeļlatvijas brigādes sagaidīšana Rīgā. 1919. g. 6. jūlijs.
No kreisās puses trešais: Ziemeļlatvijas brigādes komandieris,
pulkvedis Jorģis Zemitāns, ceturtais - Atsevišķā latviešu
brigādes komandieris, pulkvedis Jānis Balodis, piektais-
Ziemeļlatvijas brigādes štāba priekšnieks, pulkvedis – leitnants
Eduards Kalniņš un sestais - 2. Cēsu kājnieku pulka
komandieris, pulkvedis Krišjānis Berķis. Fotogrāfs nezināms.

LNA LVKFFDA

Latvijas armijas artilērijas vienības karavīri pie haubices.
Latvija. 1919. Fotogrāfs nezināms. *LNA LVKFFDA*

ASV palīdzības komitejas organizētā virtuve badu cietušajiem bērniem. Rīga. 1919. gads.

Fotogrāfs nezināms. *LNA LVKFFDA*

Latvijas Republika.

Neatkarības karš.

**Bermontiāde: 1919. g. 8. oktobris –
1919. g. 3. decembris**

A decorative graphic consisting of three horizontal stripes: a thick dark red stripe at the top, a thin white stripe in the middle, and another thick dark red stripe at the bottom.

Rīgas aizstāvji ierakumos Daugavmalā. 1919.

Fotogrāfs Jānis Rieksts. *LNA LVKFFDA*

«Brūģis visgarām Daugavai uzlauzts, no akmeņiem un zemēm uzcelts valnis. Ierakumi sekli, šaut, kājās stāvot, nav bijis iespējams, vienīgi tupot vai gulot uz vēdera. (..)»

Ierakumi stiepjas līdz pirmajām mājām. Nevis sekli ierakumi gar Daugavu, bet šīs veclaicīgās mājas ar bieziem mūriem ir bijušas Daugavas aizstāvju īstie patvērumi. To apliecina arī ārkārtīgais niknums, ar kādu bermontiešu artilērija un ložmetēji ir šīs ēkas postījuši. (..)»

Bermonta artilērija bijusi Dzeguškalnā, mūsu baterijas – Vērmanes dārzā. Kaujas rajons sniedzies no Daugavas līdz Elizabetes ielai. Namu logi šinī rajonā pa lielākai daļai izbiruši no vācu granātu sprādzieniem un mūsu šāvieniem. Cietis arī Pētera baznīcas tornis, dažu posmu spraišļi salauzti. Vēlāk dzirdējām, bermontieši varenās baznīcas apšaudi attaisnojuši ar to, ka baznīcas tornī bijis novietots latviešu artilērijas novērotājs.»

*Egons Dārziņš. «Pavasara straumes:
dienasgrāmata. 1916- 1920»*

Rīgas aizstāvji ierakumos Daugavmalā. 1919. *Fragments.*

Fotogrāfs Jānis Rieksts. *LNALVKFFDA*

**Rīgas aizstāvji Daugavmalā bermontiādes laikā.
1919. g. rudens. Fotogrāfs Jānis Rieksts. *LNVM***

**Bruņotā divizionā karavīri, ejot pa Dzirnavu ielu Rīgā,
dzied «*Bet Daugava apvaktēta*». 1919. g. 9. novembris.**

Fotogrāfs Vilis Rīdzinieks. *LNA LVKFFDA*

**Bermontiešu sašautais
Rīgas pils Svētā Gara tornis.
1919. g. novembris.
Fotogrāfs nezināms.
*LNA LVKFFDA***

**Tranšejas Daugavmalā starp Dzelzs tiltu (1873) un Lībekas
koka tiltu (1918) bermontiādes laikā. 1919. g. novembris.
Fotogrāfs nezināms. *LNA LVKFFDA***

Latvijas armijas karavīri Latgales frontē. 1919.

Fotogrāfs nezināms. *LNA LVKFFDA*

“Latvijai lielākais posts, liekas, aizdzīts. (..)

Pirmo reizi Latvijas valsts pastāvēšanas laikā mūsu zeme atveras atbrīvota visā plašumā. Mūsu uzvarošā armija jau sasniegusi Latgales etnogrāfisko robežu vistālākos stūros, un cīņas norit pie tām un aiz tām, lai, dodot pretiniekam pēdējo triecienu, karaspēks sasniegtu izdevīgu stratēģisku stāvokli un nodrošinātu sevi un ikvienu pēdu no savas zemes.(..)

Mēs esam bijuši uzticīgi mūsu gribai un mūsu ceļam, un – Latvija ir mūsu. To mēs nedrīkstam aizmirst arī tagad, kad mums ir iemesls ļauties visīstākajai sajūsmai, kad mēs valdām pār savu zemi un savu spēku.(..)

Latvija tagad mūsu! Lai dzīvo Latvija!”

Laikraksts “Latvijas Kareivis”. 1920. gada 4. februāris

**Fotogrāfa Jāņa Rieksta izdotā pastkarte Nr. 11.
Rīga - Latvijas galvaspilsēta. Autors Ansis Cīrulis.
Izdota: 1919. g. novembrī. *LNVM***

**Skats no Raiņa *Daugava* uzveduma Nacionālajā teātrī.
Pirmizrāde 1919. gada 18. novembrī. Režisore Biruta
Skujeniece, scenogrāfs Voldemārs Tone. Fotogrāfs Kārlis Bauls.
*Raiņa un Aspazijas muzejs (RAM) krājums.***

**Brīvības cīņās krita
3046 Latvijas armijas
kareivju.**

**Cīņā pret Bermonta
armiju kritušo
apbedīšana**

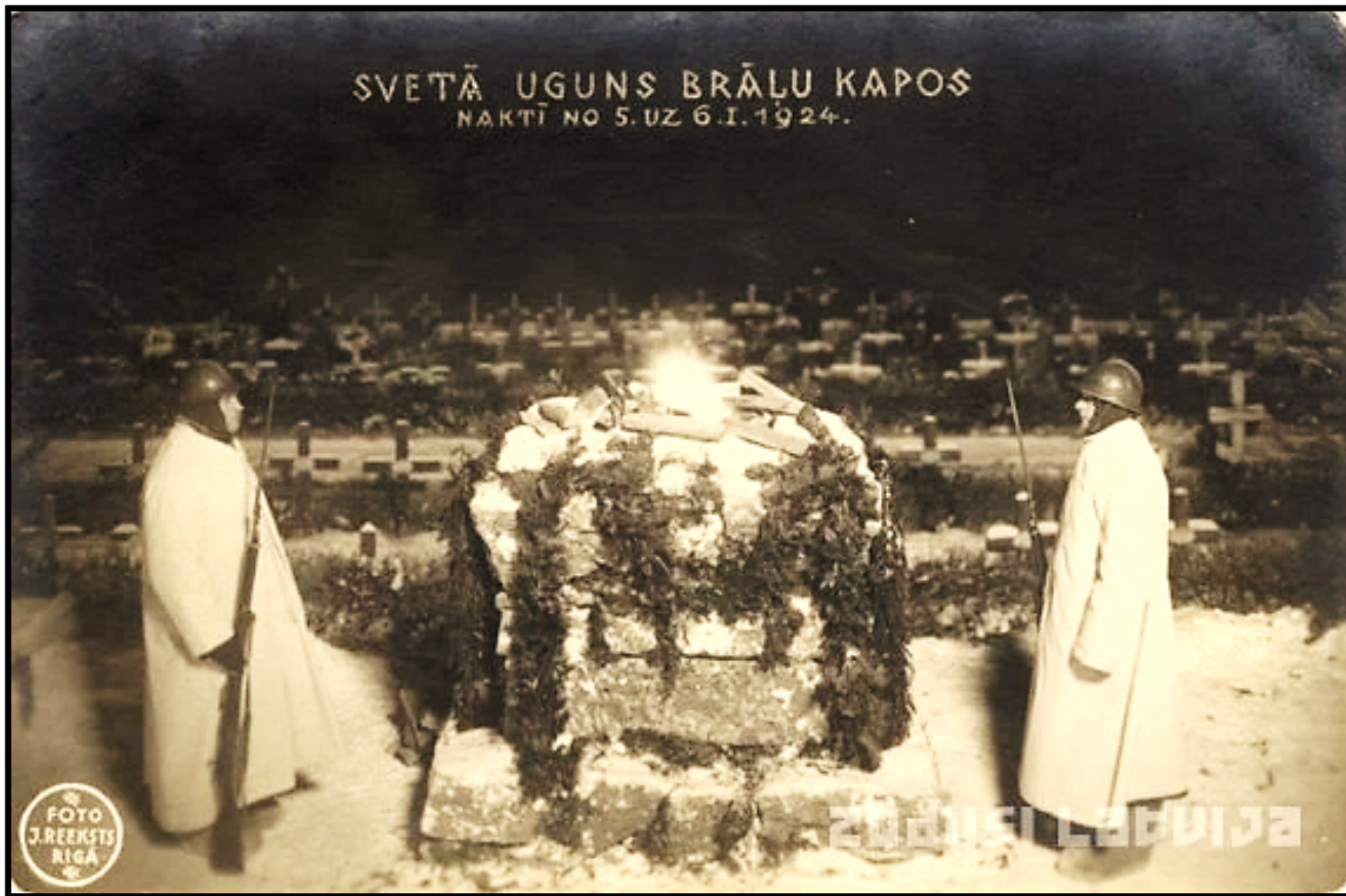
Brāļu kapos Rīgā.

1919. g. 20. novembris.

LNVM

**Rīgas Brāļu kapi. 1924. gada 5./6. janvāris.
Pasta atklātne. Fotogrāfs Jānis Rieksts. *LNB***

Lāčplēša Kara ordenis I, II, III šķira.

Ordenis dibināts 1919. gada 11. novembrī.

Izmantots: www.lnvm.lv; www.turaيدا-muzejs.lv

Latvijas Republika

1920 - 1921

**Latvijas Republikas Satversmes sapulces prezidijs. Centrā: LR
Satversmes sapulces priekšsēdētājs Jānis Čakste. No kreisās :
Prezidenta biedri – Staņislavs Kambala, Andrejs Petrevics,
Roberts Ivanovs, Erasts Bite, Mārtiņš Antons. Rīga, Vidzemes
brūņniecības nams. Fonā – Hermana Grīnberga glezna. 1920.
Fotogrāfs Mārtiņš Lapiņš. *LNA LVKFFDA***

Alfrēda Kalniņa operas «Baņuta» pirmā inscenējuma dalībnieki un radošā grupa. No kreisās piektais: Ādolfs Kaktiņš – Daumants, sestā - Dagmāra Rozenberga – Tursa (Tunce) – Baņuta. Sēž: komponists Alfrēds Kalniņš, režisors Erihs Lauberts, baletmeistars Voldemārs Komisārs, dekorators Jānis Kuga. 1920. g. 29. maijs (?).

Fotogrāfs nezināms. *LNOBA*

Skats no Alfrēda Kalniņa operas «Baņuta» pirmā inscenējuma.
Centrā: Ādolfs Kaktiņš – Daumants, Dagmāra Rozenberga –
Tursa (Tunce) – Baņuta. 1920. g. 29. maijs (?).
Fotogrāfs nezināms. *LNOBA*

Alfrēda Kalniņa operas «*Baņuta*» pirmā inscenējuma
dalībnieki. 1920. g. 29. maijs (?). Fotogrāfs nezināms. *LNOBA*

Pirmās latviešu
filmas «*Es karā
aiziedams*» plakāts.
Pirmizrāde 1920. g.
9. novembrī.
Scenārijs un režija:
Vilis Segliņš.

**Bēgļu grupas atgriešanās Latvijā. Rītupes stacija.
Abrenes apriņķis, Linavas pagasts (tagad *Pumyne*,
Krievijas Federācija). 1920. Fotogrāfs Jānis Rieksts (?).**

Izmantots: *www:dveseluputenis. /Latvijas Kara muzejs*

*Bēgļi pēc parnakšanas
par robežu Rītupē.*

**Bērnu – bēgļu grupas atgriešanās Latvijā. Rītupes stacija.
Abrenes apriņķis, Linavas pagasts. Tagad: *Pumyne*, Krievijas
Federācija. 1920. Fotogrāfs J. Rieksts (?). *LNA LVKFFDA***

Bērnu – bēgļu grupas atgriešanās Latvijā. *Fragments.*
1920. Fotogrāfs Jānis Rieksts (?). *LNA LVKFFDA*

Latvijas – Igaunijas robežas pārejas punkts Valkā.

Pasta atklātne. 1920. – 1925. Fotogrāfs nezināms. *LNA LVKFFDA*

→ Pārejas punkts Valkā.

Latvijas–Padomju Krievijas robeža. 1920.

Fotogrāfs nezināms. *LNVM*

**Zemnīca Jelgavas apriņķa Kalnciema pagastā. *Pārupju*
mājas - četrām saimēm, kas ierīkota blindāžā. 1920.**

Fotogrāfs Mārtiņš Lapiņš. *LNA LVKFFDA*

Pārupu mājas, 4 saimes, Kalnciema.

*Kāda skolēna liecība par zemnieku dzīves apstākļiem
Sēlpils pusē agrārās reformas sākumā (1920).*

*«Dzīvojām zemnīcā. Ir viena istaba ar
krāsniņu, sanaglojām kaut ko līdzīgu gultām un
galdiem.*

*Otrā zemnīcā dzīvo mūsu dzīvais inventārs:
zirgs, govs, aitas, cūka, vistas. Nav kur stādīt, viss
grāvjos, bedrēs; kur laukumiņš, tur kapsēta.
Vislielākās grūtības ar dzeloņdrātīm. Ja tās pie koka
mietiem, tad mietus cērtam nost, veļam drātis
kamolā, dedzinām. (..) Sienu apkārtnē nav kur pļaut,
šeit pat zāle neaug. (..) Briesmas no nesprāgušām
granātām, ar tām pilnas visas malas. Vairāki
nelaimes gadījumi no tām jau notika kaimiņos.»*

Zemnīca Ludzas apriņķa Istras pagasta Dubiņu sādžā.
1926. Fotogrāfs Matīss Pluka. *LNVM.*

**Apdzīvotas vācu blindāžas. Dignājas pagasts,
Jēkabpils apriņķis. 1921. Fotogrāfs nezināms.**
Izmantots: [www:dveseluputenis.lv](http://www.dveseluputenis.lv). /Latvijas Kara muzejs

Fotogrāfa Jāņa Rieksta izdotā pastkarte Nr. 10. «Latvija».
Autors Ansis Cīrulis. Izdota 1919. g. novembrī. LNMV

**Latvijas delegācija Sabiedroto Augstākās padomes forumā
valsts *de iure* atzīšanas dienā. 1921. gada 26. janvāris. Parīze.
Pirmā rinda (no kreisās): Miķelis Valters, Zigfrīds Meierovics,
Jānis Lazdiņš. Otrā rinda: Oļģerds Grosvalds,
Georgs Bisenieks, Jānis Tepfers. *LNA LVKFFDA***

*“Vakar [1921. g. 26. janvārī], kad visas ielas
gavilēja, man gribējās ņemt klēpi sarkanu rožu, klusi
noiet pie Daugavas un kaisīt viņas mūžīgā straumē
par piemiņu tiem nezināmiem, vārdā neminamiem
varoņiem, kuri atdevuši savu dzīvību
par brīvu, neatkarīgu Latviju.*

*Latvijas atzīšana de iure ir zīme, ka cilvēce iet uz
priekšu, ka bez rupjiem varas centieniem viņai ir arī
politiska sirdsapziņa un ka vārdi par brīvību un tautu
tiesībām Eiropā nav tukša skaņa.*

Slava Sabiedrotiem!”

Kārlis Skalbe

**Latvijas *de iure* atzīšanas diena. Rīga, Nikolaja
(tagad: K. Valdemāra iela) un Elizabetes ielu krustojums.
1921. g. 26. janvāris. Fotogrāfs M. Lapiņš. LNA LVKFFDA**

“Latvija atzīta de jure [iure]!”.

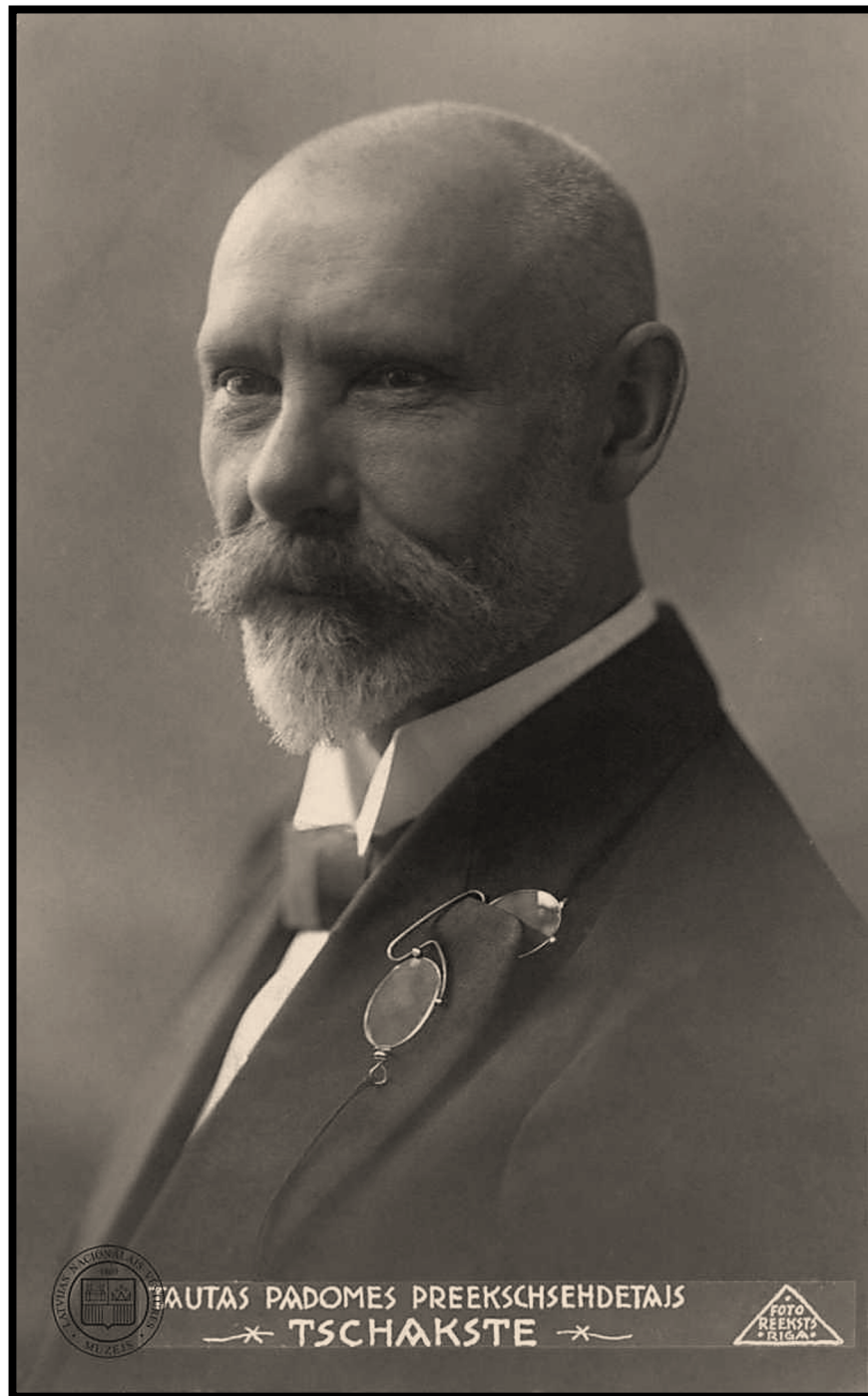
Šī ziņa mani pārsteidza darbā. Mani pārņēma nevaldāmas gaves; es nespēju vairs strādāt. Devos uz pilsētu. Pašā dabā, liekas, bija prieka sajūta; sniga viegls sniedziņš, važonu zvārgulīši it kā vēstīja priecīgu ziņu. Pa ielu [lielā ātrumā aizbrauc] auto, vezdams lielu sarkanbaltsarkanu karogu un plakātu: “Latvija atzīta de jure no Somijas, Itālijas, Francijas, Anglijas”; iekšā sēdošie sveic pretimnācējus(..)

Esplanādes laukums un tuvākās ielas pilnas ļaudīm, karogiem; spēlē vairāki orķestri. (..) Atskan valsts himnas skaņas. Viss ļaužu pūlis dzied līdz ar orķestri “Dievs, svētī Latviju”. (..) Visa Rīga gailē. Nāk no malu malām kara spēka daļas, dziedādamas tautas dziesmas. Dzied skolnieki, skolnieces; dzied tauta. Visa Rīga dzied. (..)

Latvijas valsts uzņemta pasaules valstu saimē. Šī apziņa lai dod mums spēju garā atdzimt, būt labākiem.

Students N. Grāvits. Laikraksts «Latvijas Biškopis». 1921. g. 1. marts.

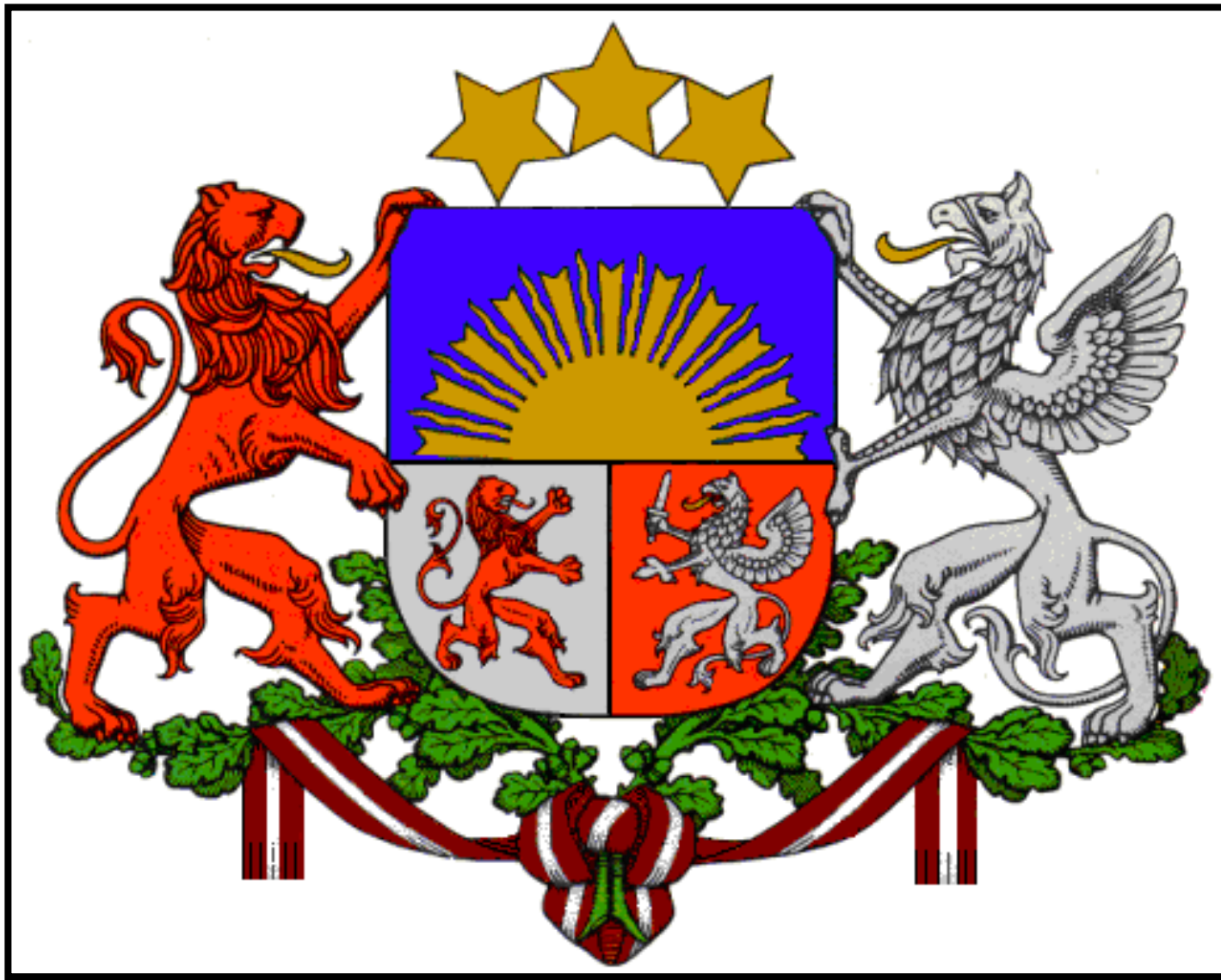
**Jānis Čakste, Tautas
Padomes priekšsēdētājs
(1918 - 1920),
Satversmes sapulces
priekšsēdētājs (1920 -
1922), Latvijas Valsts
prezidents (1922 -1927).
Rīga. 1919 –1920.
Fotogrāfs Jānis Rieksts
*LNVM***

1. att. Milda Brehmane-Štengele – Spīdola; 2. att. Ada Benefelde – Laimdota Jāņa Mediņa operā «*Uguns un nakts*».
1921. Operas I daļas pirmizrāde - 1921. g. 26. maijs, II daļas – 8. decembris. Fotogrāfs nezināms. LNOBA

**Latvijas Republikas ģerbonis. Autori: Vilhelms Krūmiņš,
Rihards Zariņš. 1921. – 1940., atjaunots 1990. g.**

Darbā izmantots: Latvijas Nacionālā Arhīva Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīva (LNA LVKFFDA); Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB); Latvijas Nacionālās Operas un baleta arhīva (LNOBA); Latvijas Nacionālā Vēstures muzeja (LNVM); Latvijas Kara muzeja (LKM); Cēsu Vēstures un mākslas muzeja (CVMM); Latvijas Mākslas akadēmijas Informācijas centra (LMAIC) un Latvijas Universitātes Akadēmiskās bibliotēkas (LUAB) krājums.

Visi darbā minētie avoti citēti, saglabājot attiecīgā laikmeta tradicionālo rakstību un gramatikas īpatnības.